يتيم جذبا

شهيد عبدالرزاق اڪيڊمي مورو سنڌ

يتيم جذبا

(اگنات هرمين جي ناول Childless جو ترجمو)

سنڌيڪار

نذير احمد راهوجا

شهيد عبدالرزاق اڪيڊمي مورو سنڌ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سڀ حق ۽ واسطا قائم

ٿالو ڪتاب جو:	”يتيم جذبا“
ليکڪ:	اگنات هرمين
مترجم	ڄام نذير احمد راهوجا
ڇاپو نمبر:	پهريون
تعداد اشاعت:	هڪ هزار
اشاعت سال:	١٩٧٩ع
ڀاران:	ايم ايچ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.

قيمت: ٽي رپيا پنجاه پئسا

Digitized by M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro.

ڇپائيندڙ: شهيد عبدالرزاق اڪيڊمي مورو سنڌ.
ڇپيندڙ: جمالي پرنٽنگ پريس ويسٽ ڪڇا ڳاڏي کاتو حيدرآباد

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پنهنجي طرفان

مورو شهر ماضي بعد کان وٺي علم ادب جو مرڪز ٿي رهيو آهي. هن شهر جي اديبن هر ڏڪئي دور ۾ هڙان وڙان سنڌي ادب ۽ ٻوليءَ جي جيڪا خدمت ٿي ڪئي آهي، سا وسارڻ جوڳي ڪانهي. حال ۾ جيئن ته موري شهر مان ڪو ادبي رسالو يا ڪتاب ڪونه ٿي نڪتو، ان ڪري اها کوٽ محسوس ڪندي، اسان ”شهيد عبدالرزاق اڪيڊمي مورو سنڌ“ جو بنياد رکي، ان پاران ادبي ڪتابن ڇپائڻ جو پروگرام رٿيو آهي.

هيءَ پهريون ڪتاب، ”يتيم جذبا“ موري جي نوجوان اديب نذير راهوجا جي ڪوشش جو نتيجو آهي، هن دوست، چيڪوسلوويڪيا جي اديب ”اگناٽ هرمين“ جي ناول Child less جو ترجمو ڪيو آهي. هيءُ ڪتاب، هن کان اڳ اردو زبان ۾ ”بي برگ و گياه“ جي نالي سان ترجمو ٿي، ڇپجي، پڌرو ٿي چڪو آهي.

سنڌيءَ ۾ جيئن ته نفسياتي ناولن جي کوٽ ٿي رهي آهي، تنهن ڪري اسان ڇپائڻ ۾ هن ڪتاب کي اوليت ڏني آهي. اميد ته پڙهندڙن کي به پسند پوندو.

اسان جا ايندڙ ڪتاب هيٺيان هوندا:

* حاجي خان ڪيريي جي ڪهاڻين جو مجموعو.
* مير محمد پيرزادي جي شاعري.
* ”ٻاهيون ٻيراڳين جون“، راشد مورائي جي شاعريءَ جو مجموعو.
* اديبن جا خط.

راشد مورائي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڄام محمد سلطان راهوجا

جي نالي

جنهن جي ادبي زندگيءَ مون کي

واسيو آهي.

نــذيــر

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

●

ايوان رون جي شادي ڪئي کي ڏه سال گذري چڪا هئا. هو امير ماڻهو هو ۽ سندس زال خوبصورت هئي. هن جا عزيز ترين دوست به ريس پرڻي لهجي ۾ چوندا هئا ته، هن جون پنج ئي گيهه ۾ آهن ۽ انهن کي ريس ڪرڻ گهرجي به هئي، ڇو ته ايوان رون قسمت جو لاڏلو پٽ هو. جڏهن هو اسڪول کان واندو ٿيو ته، قانون جي ڊگري حاصل ڪرڻ لاءِ يونيورسٽيءَ ۾ داخلا ورتائين. هي هن خاص طور تي ان لاءِ ڪيو جو سندس پيءُ هڪ سٺو واپاري هو ۽ اهوئي چاهيائين پئي. هن جي خواهش هئي ته سندس پٽ ترقي ڪري ۽ پٽ، پنهنجي پيءُ جي خواهش پوري ڪرڻ ڪان ڪاليج ۾ داخلا ورتي، پر هن يونيورسٽي جي تعليم مڪمل نه ڪئي. هڪ جوشيلي نوجوان هئڻ ڪري هو هڪ سياسي تحريڪ سان وابسته ٿي ويو. جنهن ڪري پهريائين هن کي ڪجهه هفتن جي سزا ملي. پوءِ هو يونيورسٽيءَ مان ڪڍيو ويو. جيتوڻيڪ هن جي هيءَ لغزش خاص سياسي نوعيت جي هئي مگر يونيورسٽيءَ جي انتظاميه يونيورسٽيءَ جي ساک کي برقرار رکڻ لاءِ هن گمراه نوجوان کي هميشه لاءِ ڪڍي ٻاهر ڪرڻ ئي مناسب سمجهيو هو. هن جي انهيءَ غلطيءَ جي ڪري سندس پيءُ کي ايتري قدر ڪاوڙ لڳي جو هن کيس گهر مان ڪڍي ڇڏيو ۽ وراثت کان محروم ڪيو. اِهي واقعا اڳين ئي ٿيندا آهن. پيءُ اگر اولاد لاءِ نه، ته صبح کان شام تائين، ڪنهن لاءِ محنت ڪري ٿو؟؟ اهڙي ڇوڪري کي، جو پنهنجي پيءُ جو اقتصادي طور تي غلام هجي،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪهڙو حق آهي تہ هو هڪ بيهودي حرڪت سان پنهنجو مستقبل برباد ڪري؟

هن جي ڀيڻ کي پڪو يقين هو تہ ايوان پنهنجو مستقبل برباد ڪري ڇڏيو آهي- ۽ هو سندس ماءُ کي يقين ڏيارڻ ۾ ڪامياب ٿي ويو. پوڙهو رون انهي يقين کي ساڻ ڪري مري ويو.

ايوان ان ڏکئي دور ۾ هڪ وڏيءَ بئنڪ جو دروازو کڙڪايو، جنهن کي ڪلارڪن جي ضرورت هئي- ٽيهہ روپيہ ماهوار تي پنهنجي جسم ۽ دماغ وڪڻڻ عيوض کيس ڪم ملي ويو- هن جي آفيسرن کي جلد معلوم ٿي ويو تہ پنهنجي عمر جو گهڻو حصو، جيڪو هن تعليم جي زماني ۾ اسڪول ۽ ڪاليج ۾ صرف ڪيو هو سو هن ضايع نہ ڪيو هو- هونئن بہ اهو ظاهر هو تہ هن پنهنجو مستقبل بلڪل برباد ڪونہ ڪيو هو- آفيس جي مقامي آفيسرن، وڏن آفيسرن جي سامهون، هن کي نهايت ڪارائتي نوجوان طور پيش ڪيو- جنهن ڪري هن کي وڏيڪ اهميت ڏني وئي- هن جي معمولي سائين کي ان معاملي جو خيال ئي نہ هو، جيڪو کين ڪجهہ سال پوءِ جنرل مئنيجر جي وفات سبب ڪري پيش اچڻو هو- خزانچي، هيڊ ڪلارڪ، اڪائونٽنٽ ۽ بئنڪ جي ٻين ملازمن کي، جي عهدي جي لحاظ کان ڪافي جهونا هئا، پنهنجي ساڳيءَ حالت تي موجود رهيا ۽ ايوان رون کي، جنهن بئنڪ لاءِ قابل قدر خدمتون انجام ڏنيون هيون، غير متوقع طور تي بورڊ جي اجلاس ۾ سڏايو ويو، جنهن ۾ صاحبِ صدر، فنِ خطابت جي جملي خوبين سان پريل، هڪ نهايت اثر واري ۽ موقعي موجب، تقرير ڪئي ۽ ايوان رون کي اها خالي جڳهہ پرڻ لاءِ چيو. ”اسان کي توهان تي پورو اعتماد آهي!“ هن تقرير ختم ڪندي چيو-

جيتوڻيڪ ايوان کي سخت حيرت ٿي مگر هن پنهنجي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

عجب ڪي ڪنهن تي ظاهر ٿيڻ نہ ڏنو، ڪيس هڪ حد تائين پنهنجي قابليت تي پورو اعتماد هو. هن جواب ڏنو تہ ان جي منظوري، هن جي شرطن جي روشنيءَ ۾ ٿيندي.

”شرط اهي ئي هوندا جي سابق مئنيجر لاءِ هئا،“ صدر چيو، ”۽ جيڪڏهن تون اسان جي اميدن تي پورو لٿين تہ ان کان بہ بهتر هوندا. اسان کي تو ۾ ئي اميدون آهن. اسان کي هڪ مضبوط ۽ چست ڊائريڪٽر جي ضرورت آهي، ان ڪري اسان جي نظر انتخاب توتي پئي آهي.“

ايوان رون انهيءَ پيشڪش کي قبول ڪري ورتو ۽ شام جي اخبارن ۾ هيءَ خبر انهن سيني ماڻهن تائين پهچي وئي، جن کي جنرل مئنيجر جي عهدي سان ڪجهہ دلچسپي هئي.

”خوشقسمت انسان!“ ڪيترن مان هڪ چيو. ”بئنڪ وارن کي واه جو حاڪم مليو!“ ٻين چيو.

ايوان رون جي سامهون هڪ روشن مستقبل هو. هڪ سال تائين هن شادي نہ ڪئي، ڇو تہ هو پنهنجي حيثيت جو جائزو وٺي رهيو هو. جڏهن هن کي تسلي ٿي وئي، تہ هن شادي ڪري ڇڏي. گهڻن ماڻهن کي هن ڳالهہ تي حيرت ٿي جو هن هڪ غريب زال کي چونڊيو، هيءَ ڳالهہ انهن لاءِ وڏيڪ حيرت جو سبب بڻي، تہ ڪجهہ عرصو اڳ هوءَ ڪجهہ ملڪيت جي مالڪ هئي، پر سندس پيءُ جي واپار ۾ ناڪامي ڪري هن جي قسمت جو تارو بہ لڙي ويو. پوءِ هن اهڙي عورت جي چونڊ ڇو ڪئي؟ جڏهن تہ هو خود وڏي آسامي بڻجي چڪو هو. ڇا هو ڪنهن سبب جي ڪري هن جو احسانمند هو؟.... ڇا هن شادي لاءِ پهريائين درخواست نہ ڪئي هئي؟ جيڪا هاڻي هن کي نياڻپي پئجي وئي. جيئن ڪ هڪ با اصول ماڻهوءَ لاءِ ضروري آهي. هن جا اڪثر تجربيڪار ۽ دنيا دار چالو دوست نہ هي بہ چوندا هئا تہ حالتون جڏهن اهڙو پلٽو کائين، جيئن هن جي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

حالتن ڪاڏو آهي، تہ هن قسم جا واعدا پورا ڪرڻ لازمي ناهن. اهڙي نام نهاد اصول پرستي اهڙن موقعن تي ڪُل جهڙي معلوم ٿيندي آهي.

ڪنهن کي خبر نہ هئي تہ ايوان رون کي ان ٻـي جوڙ شاديءَ لاءِ ڪيتري تڪليف کي منهن ڏيڻو پيو هو ۽ هن ڪيتريءَ بردباريءَ کان ڪم ونندي پنهنجيءَ زال جي پيءُ جي ناڪاميءَ کي هڪ نيڪ سوڻ سمجهيو- ان سبب ڪري مائٽن جي چوڻ تي هنجي زال هن جي شاديءَ واري درخواست منظور ڪئي هئي، جا هن جي بهتر مستقبل ۽ شايد سچي ڪٽنب جي لاءِ چوڻڪاري جو باعث ني سگهي ٿي- ايوان رون جي خوشيءَ جي حد نہ هئي- حالانڪ گرجا ڏانهن ويندي ۽ اتان کان واپس اچڻ وقت ڪنوار وڏي ڏک ۽ تقريباً بيهوشيءَ جي حالت ۾ هئي-

هن جي شاديءَ کي ڏهن سالن جو عرصو ٿي چڪو هو ۽ هاڻي هو چاليهن پنجيتاليهن سالن جو هڪ خوش وضع انسان هو- هن جا پراڻا ڪلاسي، جي هينئر ڪنهن وڪيل جا تجربيڪار ڪلارڪ، ٽئين درجي جا وڪيل يا آخري درجي ۾ ناپاس ٿيل ڊاڪٽر هئا، پنهنجي اڳئين ڪلاسيءَ کي ريس واربن نظرن سان ڏسندا هئا، جنهن کي ڪاليج جي تعليم مڪمل ڪرڻ کان اڳ ڪاليج مان ڪڍيو ويو هو-

انهن مان گهڻا شادي ڪيل ۽ گهڻن ٻارن جا پيءُ هئا. انهن جون زالون وقت کان اڳ پوڙهيون ٿي چڪيون هيون، انهن جا خرچ بہ مشڪل سان ٿي پورا ٿيندا هئا- ليڪن ايوان رون شهر جي معززن مان هڪ هو، هو پنڌ تمام گهٽ هلندو هو، ڇو تہ هن کي پنهنجي گاڏي هئي، پنهنجو خـوبصورت بنگلو هو- هو سال ۾ ڇهہ هفتا سياحت ڪندو هو- هن جي زال بہ اجا تائين جاذبِ نظر هئي انهن سيني ڳالهين کان علاوه هن کي ڪوبہ ٻار نہ هو-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

●

گهر ۾ ٻار جو موجود نہ هئڻ! هن جا دوست نہ چاهيندا هئا تہ ”هيءَ خوشقسمتي“ هن لاءِ ڪيتري قدر افسوسناڪ هئي- ڇو تہ هو پنهنجي زندگيءَ جي سڀني ڪاميابين مان اها خوشي حاصل نہ ڪري سگهيو، جا پينگهي ۾ سُتل ٻار جي هڪ معصوم صورت کي ڏسڻ سان پيدا ٿيندي آهي.

پنهنجي خوشحال زندگيءَ جي سڀني خوشين جي باوجود هو ان روايتي احساس کان ڇوٽڪارو حاصل نہ ڪري سگهيو، تہ ٻارڪان سواءِ زندگي نامڪمل هوندي آهي. اڪثر هو سوچيندو هو تہ آخر هن مڪمل ڪامياب زندگيءَ مان ڇا حاصل ٿيو؟ ۽ ايتري سٺي حيثيت حاصل ڪرڻ لاءِ هيءَ جاکوڙ ڪهڙي ڪم جي؟؟ پوڙهائيءَ ۽ ڪمزوريءَ سان مرڻ بعد هيءَ سڀ ملڪيت، هو ڪنهن جي لاءِ ڇڏي ويندو؟ ۽ حياتيءَ جي پڇاڙيءَ ۾ هن جي دل کي وندرائڻ جو ڪهڙو سامان هوندو؟

جيستائين هن جو پنهنجو تعلق هو، ان مايوسيءَ کي حادثو نہ سمجهندو هو ۽ ڪُٿِپ بہ نہ ڪندو هو تہ پنهنجي محبوب ميگڊا سان شاديءَ ڪئي ڪيترو عرصو گذري چڪو آهي ۽ هو اڃا تائين بي اولاد آهي.

هن هيءَ شادي سچي گهر کي وسائڻ لاءِ ڪئي هئي، ان ڪري هيءَ نامڪمل خواهش هن لاءِ تمام گهڻو ڏک رسائيندڙ هئي. ٻهراڙيءَ ۾ پلجڻ سبب هو شهر جي نمائشي زندگيءَ سان ملوث نہ ٿيو هو- اهڙي زندگي جنهن جو آخري مقصد رڳو خود نمائي هجي. هو ٻارن جو خواهشمند هو ۽ جڏهن هو پنهنجي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

محبوب ڪنوارڪي گهر وٺي آيو ته ”وقت پورو“ ٿيڻ کان پوءِ ٻار ڪي ڪيڏانهن جي شديد خواهش هن جي دل ۾ موجود هئي. شايد گهر وسائڻ جي هيءَ خواهش، نوجوانيءَ جي لغزش جي بنياد تي گهر سان ڪيدي ڇڏڻ جي سبب ڪري هئي. ان کان پوءِ گهريلو زندگيءَ جي خوشي ڪيس ڪڏهن نصيب نه ٿي هئي. ميگڊا سان شادي ڪري هن ان خال کي پرڻ پٺي چاهيو. هو هن کي پوري خيال سان ڏسندو، رات جو لڪي لڪي هن جون آهون ٻڌندو ۽ بي صبريءَ سان ان گهڙيءَ جو انتظار ڪندو هو، جڏهن هوءَ شرمائجي ڪيس پنهنجي قيمتي راز کان واقف ڪندي. پر اها گهڙي ڪڏهن به نه آئي. ميگڊا ڪيس ڪو به اهڙو راز نه ٻڌايو. پنهنجي سينگاريل گهر ۾ هوءَ هيڏانهن هوڏانهن ڦرندي رهي ۽ روز بروز هن جو چهرو غمگين کان غمگين تر ٿيندو ويو. هن جي خوبصورت نڪ کان وٺي چپن تائين هڪ غمناڪ ليڪ اڀري آئي، جيڪا ڪلهن وقت به هن جي منهن تان غائب نه ٿيندي هئي ۽ جڏهن هوءَ مشڪندي به نه هئي ته ڏک جي اها ريکا ان کان به وڌيڪ چٽي ٿي ويندي هئس.

ڇا هن کي به اهو احساس هو ته مڪمل خوشي حاصل ڪرڻ ۾ ڪنهن شي جي ڪمي آهي؟ ڇا کيس معلوم هو ته هن جي مڙس جي دل ۾ ڇا ڪجهه گذري پيو؟ هوءَ سڀ ڪجهه ڪيئن نه سمجهندي!!

ڪنهن به شخص کي پنهنجن جذبن تي ايترو قبضو نه هوندو، جيئن سندس شڪل سان ۽ گفتگو مان سندس بي اطمينانيءَ جو اندازو نه لڳائي سگهجي ۽ نه وري هي ظاهر ٿي سگهي ته هن جو روح ڪهڙي شي لاءِ بيقرار آهي؟ ايئن رون ان ڳالهه کان آجو نه هو. جڏهن مسز رون پنهنجي مڙس جي جذبن جو اندازو نه لڳائي سگهندي هجي، بشرطيڪ هوءَ ائين ڪرڻ ضروري نه سمجهي. آخر هوءَ به ته عورت ذات هئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پنهنجي خاموش ۽ خالي ڪمرن کي زندگيءَ جي حرڪت سان ڀرڻ ۽ ان ۾ بي ترتيبي پکيڙڻ لاءِ هو اڪثر پنهنجي دوستن کي ساني ڪاٺڻ لاءِ گهرائيندو رهندو هو- هو پنهنجي گهر جي هڪجهڙي ماحول کان بيزار بيزار رهندو هو، جتي سڀ شيون پنهنجيءَ پنهنجيءَ جڳهه تي صاف سٿريون ۽ چمڪندڙ پيون هونديون هيون ۽ گند جو هڪ ذرو به نظر نه ايندو هو- نرم ۽ نازڪ غاليچن تي پيرن جو ڪڙڪو به ٻڌڻ ۾ نه ايندو هو ۽ نه ئي وري ڪو ٻارن جو گوڙ گهمسان موجود هو.

"تون هڪ شهزادي جهڙي زندگي گذاري رهيو آهين،" سندس هڪ مهمان هڪ دفعي کيس چيو، "هي گهر ڪيترو نه آرام ڏيندڙ ۽ ڪهڙي نه سليقي سان سينگاريل آهي!"

"۽ هي آرٽ جا ڪهڙا نه سٺا نمونا آهن!" هن جي زال چيو، جا خوبصورت تصويرون، شاندار مجسما ۽ البم ۾ لڳل انهن شهرن جون تصويرون ڏسندي نٿي ٿڪي، جن جو سير ڪرڻ لاءِ رون ڪڏهن اڪيلو يا پنهنجي زال سان گڏ ويو هو- هن فرنيچر جي قديم دستڪاريءَ کي حسد ڀريل نظرن سان ڏسندي چيو، "تو کي شين کي سٺي ترتيب سان رکڻ جو سٺو ڏانءُ آهي."
هن آه ڀري، "تون خوشقسمت آهين."

ايوان رون انهن شين تي نظر وڌي جيڪي سندس حسد کي بيدار ڪرڻ جو سبب بنيل هيون ۽ هو پريشان نظر اچڻ لڳو- هن کي خريدڻ وقت، انهن شين سان دلچسپي هئي، ان وقت هن کي انهن شين کي ترتيب ڏيڻ يا ڀتين تي لڳائڻ سان خوشي حاصل ٿيندي هئي- ليڪن ان کان پوءِ انهن شين جي لڳاتار موجودگيءَ انهن کي، هن لاءِ عام بنائي ڇڏيو هو ۽ هاڻ نه انهن تي هن جي نظر ئي گهٽ پوندي هئي- پنهنجي آواز ۾ ڪنهن قسم جي خوشيءَ جي ملاوت کان سواءِ هن ان گول مٽول عورت کي چيو، "ها، ڪمرا خوبصورت ته ڪافي آهن،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مگر...... خاموش آهن- منهنجي خواهش آهي تہ اسان انهن
ڪمرن ۾ گهٽ تعداد ۾ هجون-" هن پنهنجي زال ڏانهن چور
نگاهن سان ڏٺو جنهن جو مشڪل غائب ٿي ويو هو- اڪين ۾
پريل ڳوڙها جهلڻ لاءِ هوءَ اهوئي تہ ڪري سگهي ٿي-

هڪ ٻئي موقعي تي هو هڪ اهڙي دوست وٽ ويا هئا
جنهن کي ٽي ٻار هئا- سڀ ڪان ننڍو، گهنڊيدار وارن وارو خوبصورت
ٻار هو- هو ان کي سنگيت سان ۽ پياري پياري گفتگو سان
وندرائي رهيا هئا- ليڪن رون کي انهن مان ڪنهن بہ شي
سان دلچسپي نہ هئي- هو پنهنجو سڄو ڌيان وڏي ڪرسيءَ تي
ويٺل حرڪتي ٻار تي لڳايو ويٺو هو- هن، ٻارکي پنهنجي رانن
تي ويهاري پنهنجي ڏاڙهيءَ سان کيڏڻ جي صفا موڪل ڏيئي
ڇڏي- ٻار جي پويان هو ڪيترائي دفعا ميز جي هيٺان گهڙيو
۽ کيس پڪڙي، وري هي کيل شروع ڪري ڇڏيو ٿي-

مسز رون، ميزبانن سان گڏ مزي سان ڪچهري جاري
رکي، ليڪن ٻار سان پنهنجي مڙس جي ان راند کي هوءَ ڏک
وارين نگاهن سان لڳاتار ڏسندي رهي- ۽ سندس اکيون ان ڏک
کي لڪائي نہ سگهيون، جو هن جي دل کي ڦيٽي رهيو هو.
هڪ اها نعمت هن جي مڙس جي حصي ۾ نہ آئي هئي! هو
ڪيترو نہ خوش ٿئي جيڪر هن کي پنهنجي گهر ۾ ٻارن جي
کل هجي، ۽ جيڪڏهن اهو ان خود پنهنجن اکهاڙن پيرن واري
ننڍڙي جو پيڇو ڪندو وتي-

راند ختم رون اوچتو پنهنجو ڪنڌ مٿي کنيو پنهنجي
زال کي چور نگاهن سان ڏسي ورتو- هن سمجهي ورتو تہ هن جي
زال جي دل تي ڇا گذري رهيو آهي، ۽ هن ٻار کي ڇڏي
ڏنو- ڏاڙهي ٻار ۾ دلچسپي وٺڻ زال کي ملامت ڪرڻ جهي
برابر هو، ۽ هو کيس ملامت نہ ڪندو هو- ڇو تہ هن جي
محبت ان کان وڌيڪ هئي- ان کان سواءِ انهن کي هڪ ٻئي تي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

الزام هڻڻ جو به حق هو ڇا؟ دنيا ۾ ڪهڙو اهڙو ماڻهو آهي جنهن کي هي معلوم هجي ته سندس اڪيلائيءَ لاءِ ڪير ذميوار آهي؟ هڪ دفعي هن هڪ ڊاڪٽر کي انهن رازن کان آگاهه ڪري پنهنجي مايوسيءَ کان پناهه ورتي هئي- ڇا ڪو علاج ٿي سگهي ٿو؟ ڇا ڪري سگهجي ٿو؟ ان بدقسمتيءَ لاءِ ڪير قصوروار هو؟ نه، قصور نه آهي. هن پنهنجو پاڻ کي درست ڪيو، ڪوبه ڏوهه نه آهي.... ڪابه ناڪامي ناهي. پر سبب؟.... سبب؟؟ سبب پڌائڻ مشڪل هو. ڪنهن وقت ڏوهي مرڙس ڏسڻ ۾ پئي آيو ۽ ڪنهن وقت زال، هڪ نه سمجهڻ جهڙو نفسياتي مسئلو-

پوءِ ايوان فڪرمند رهڻ لڳو، هن پنهنجي ماضيءَ تي نظر وڌي، داغ ٽڪي ڪان سواءِ تندرست هو. شايد هن انهيءَ سچي معاملي ۾ ٽڪڙ ڪان ڪم ورتو هو.

شاديءَ ڪان اڳ زال ڪي هن ٻه يا ٽي دفعا ئي ڏٺو هو. هن پهريون دفعو ڪيس موڪل جي ڏينهن، ڊريسڊن ۾، هڪ معزز ماڻهوءَ سان چيڪ زبان ۾ ڳالهائيندي ڏٺو هو.

هن، ان کي ڳالهائيندي ڏٺو ۽ هن جي محبت ۾ گرفتار ٿي ويو.

پوءِ هن سائس پنهنجو تعارف ڪرايو، ٻن ڏينهن تائين ٻاڇي وانگر ان سان گڏ لڳو رهيو، ان ڪان پوءِ هو گهر هليا ويا هئا. هن معلوم ڪري ورتو هو ته اهو معزز ماڻهو، بوهيميا جي هڪ وڏي شهر جو ڪارخانيدار هو ۽ اها ڇوڪري سندس ڌيءَ هئي. ڪجهه وقت ڪان پوءِ هن ڇاٽي واٽي ان جي گهر وڃي ملاقات ڪرڻ جي همت ڪئي.

هن جو استقبال مهذب نموني سان ڪيو ويو. ان ڪان سواءِ ٻيو ڪجهه به نه. ڇوڪريءَ جي شخصيت عام ماڻهن ڪان نرالي هئي، پوءِ به هوءَ سرد مهريءَ سان پيش آئي هئي. جڏهن ايوان اني پڇتو هو ته ان جون اکيون صاف طور ٿي، حيرانيءَ سان، چئي رهيون هيون ته ڇا! ڊريسڊن واري اتفاقي ملاقات توکي منهنجي گهر اچڻ جو حق ڏئي ٿي؟

هو اتان هليو آيو هو ۽ هڪ هفتي ڪان پوءِ هن وڏي همت ڪري ڇوڪريءَ جي سڱ جو مطالبو ڪري ڇڏيو هو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هڪ ئي وقت هن ڇوڪري ۽ سندس پيءُ کي، خط لکي ڇڏيا هئا. پيءُ جي خط جو جواب نرميءَ وارو هو، جنهن ۾ هن اڻوندڙ فرض کي هي لکي ٿاري ڇڏيائين ته ”ڇوڪري پاڻ فيصلو ڪندي.

۽ پوءِ ڇوڪريءَ فيصلو ڪري ڇڏيو هو. ڪمال استقلال ۽ نهايت شفقت سان ان شاديءَ جي درخواست نامنظور ڪري ڇڏي.

”چڱو هن به جواب ڏنو.“ رون پنهنجو پاڻ کي چيو ته هاڻي مون کي هي معاملو اتي ڇڏڻ گهرجي. منهنجو خيال آهي ته هن وٽ منهنجي ڪابه اهميت ناهي“.

مگر پوءِ اوچتو ڇهن مهينن بعد هن اخبارن ۾ پڙهيو هو ته ان جي پيءُ جو واپار ٽٽي ويو. ان خبر ڪري ايوان جي جسم ۾ هڪ عجيب قسم جي حيرت ڦهلجي وئي. هن جي خوشيءَ جو ڪو ڪاٿو نه هو. ڇو ته هاڻ هن لاءِ ڪافي گنجائش نڪري پئي هئي ۽ هو ان شهر ۾ پاڻ پنهنجي درخواست، پيهر ڏيڻ ڪاڻ پهچي ويو.

هو ڪيس ڏسي نهايت عجب ۾ پئجي ويا. جنهن ڪ پنهنجو پاڻ کان شرمندا هئا! هن تمام مناسب لفظن ۾ کين ٻڌايو ته هن جي حالت سندن ڇوڪريءَ کي سين تڪليفن کان محفوظ ڪري ڪيس اهڙي قسم جو آرام ڏئي سگهي ٿي، جهڙو ڪيس پنهنجي گهر ۾ مليل هو. ڇوڪري تقريباً مايوس نظر اچي رهي هئي. هن دفعي هن جي پيءُ ان جي طرفان ڳالهايو. ان رون جي آڇ قبول ڪرڻ کان انڪار نه ڪيو هو. مگر کيس مهلت ڏيندي هن چيو هو، ”ٻن مهينن لاءِ ترس، يا شايد ڇهن مهينن لاءِ ترسڻو پوي. صبر کان ڪم وٺ، توکي خبر ناهي ته اسان کي ڪيترن تڪليفن کي منهن ڏيڻو پيو آهي.... هر شي بدلجي وئي آهي ۽ اسان کي سين ڳالهين تي غور ڪرڻو آهي. اسان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جي هن مصيبت جي وقت ۾ تو واپس اچي هي ثابت ڪري ڇڏيو آهي ته تون هڪ باهمت ۽ رحمدل ماڻهو آهين- هرڪو ماڻهو تو جيان نٿو سوچي.“

ايوان رون پورا ڇهه مهينا انتظار ڪيو جنهن کان پوءِ هن تقريباً عرض واري نموني ۾ ٻيو دفعو لکيو. انهن خطن ۾ بئنڪ مئنيجر جي دل نه هئي پر گرم جوش نوجوان جا جذبا هئا ۽ ميگڊا هن جي پنهنجي ٿي وئي. ان جي پٺيءَ لکيو هو، ”ميگڊا رضامند ٿي وئي آهي.“ ۽ پوءِ هو ان کي شادي ڪري وٺي آيو.

هو گهڻو ڪري انهن سڀني ڳالهين تي سوچيندو هو ۽ انهن عجيب غريب حالتن تي پڻ جن ۾ هن جو مڱڻو ۽ شادي ٿي هئي. ڇا قسمت ڀيرئين ٿي موقعي تي سندس رستو جدا نه ڪري ڇڏيو هو؟ ڇا هن کي ڀيرئين انڪار کان پوءِ پنهنجي خواهشن کي دفن نه ڪرڻ گهربو هو؟ ٿي سگهيو ٿي ته هو پنهنجي لاءِ ايتري ئي خوبصورت، شريف ۽ سٺي ڇوڪري حاصل ڪري سگهي ها ڪيس پوري طرح خوش رکي سگهي...... ان خيال تي پهچي هو هڪ نه ٻڌائڻ جهڙي افسوس جو شڪار ٿي ويندو هو. ڇا ميگڊا هن جي شاديءَ جي مخالفت ڪري منديءَ ۾ ئي هن کي خبردار نه ڪري ڇڏيو هو، هن هي ڄاڻي ورتو هو ته هوءَ پنهنجي مڙس کي مڪمل طور ڪڏهن به خوش نه ڪري سگهندي، جيڪا ڪيس اڳ ۾ ئي ڄاڻ هئي ته هو بي اولاد رهندي. تڏهن ته قصور وار هوئي آهي!

ايوان غور، فڪر ۽ سوچ ويچار جي ڪري ذري گهٽ چريو ٿي پوندو هو- مگر جڏهن گهڻي رات گذرڻ بعد هر ڪم ڪار پورو ڪري پوءِ هو پنهنجي سمهڻ جي ڪمري ۾ ٻين تي هلندو داخل ٿيندو هو ته تمام نازڪ جذبن، همدرديءَ ۽ ڏک جي هڪڙي جهوتي سان سندس دل ڀرجي ويندي هئي. دروازي کولڻ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪان اڳ هو سوچيندو هو ته ڇا هو پنهنجي زال جا سڏڪا برداشت ڪري سگهندو يا نه؟ تڏهن هو ڪلاڪن انتظار ڪندو هو- جيئن هي مرحلو گذري وڃي ۽ هو چورن جيان ڪپڙو ني پنهنجي هنڌ ۾ داخل ٿي وينندو هو ۽ جڏهن هن ڪي عام حالت ۾ ساهه کڻندي ٻڌندو هو ته سک جو ساهه کڻندو هو ۽ ايندڙ صبح جو جڏهن هو ڪيس چمي ڏيئي جاڳائيندو هو ته سڀ محبت ۽ شفقت ان چميءَ ۾ سموهي ڇڏيندو هو ۽ ميڪدا پوريءَ گرم جوشيءَ ۽ مهربانيءَ سان بغلگير ٿيندي هئي- ته هو ڪانئس معافي گهرندي نظر ايندي هئي.

جڏهن هو ڪيس گهر ۾ گهٽي سليقي پسنديدگيءَ سان ڪم ڪار جي سلسلي ۾ هتان ڪان هٽ ڪهمندي ڦرندي ڏسندو هو ته نئين سر هن سان محبت ڪرڻ شروع ڪندو هو ۽ هن کي ڀهرين ڏينهن جيان چمندو هو، جڏهن هو ڪيس پنهنجي نئين گهر ۾ وٺي آيو هو. ان ڪري هن خيال جو لڳاتار پڙاڏو، ته اگر ڪو ٻيو هجي، جنهن جي هو سار سنڀال ڪن، ته هو ڪيترا نه خوش نصيب هجن، هن لاءِ سخت تڪليف ڏيندڙ هو.

ڪرمين جي هڪ ونڊڙ ڦيريءَ جو ايوان هميشه کان ڪجهه اڳ ئي موٽي آيو. ڪنهن جي چاهي هٿن ڪري هن گهنٽي وڄائڻ جي ضرورت نه سمجهي ۽ سواءِ ڪنهن جي ڏسڻ جي اندر داخل ٿي ويو.

ٽوپيءَ ۽ لڪڻ کي پڙهڻ جي ڪمري ۾ رکڻ کان پوءِ هن پنهنجي زال جي ڪمري ڏانهن هلڻ شروع ڪيو- ٿاهن غاليچن تي ڪيس پنهنجي پيرن جو آواز به ٻڌڻ ۾ نه ٿي آيو، نه ئي مي آواز ميگدا ٻڌي سگهي.

ڪيس مڙس جو ڪمري جو دروازو کولي ولس پهچڻ تائين واري وچ واري وقت ۾ مشڪل سان ٿورو وقت ان خط کي ويڙهي لفافي ۾ بند ڪرڻ لاءِ مليو، جو هوءَ هن جي اچڻ کان اڳ پڙهي رهي هئي. هن خاموشيءَ سان ائين ڪيو ۽ ايوان هي غور نه ڪيو ته ان وقت هن جا هٿ ڏڪي رهيا هئا. جڏهن هو هن جي پاسي ۾ بيٺو هو ته هن (ميگدا) ڪاهي هٿ کي جنهن ۾ خط هو، ميز تي جهڪائي رکي ڇڏيو ۽ ساڄي هٿ سان لباس ٺيڪ ڪرڻ لڳي وئي. اهڙي نموني هن پنهنجي ٻنهي هٿن کي رڌل رکيو. اگر هو هن جي هٿن کي ڇهي ها ته ڏڪندا محسوس ڪرڻ کان سواءِ رهي نه سگهي ها.

”توکي ڪو خط مليو آهي؟“ ايوان لفافي ڏانهن اشارو ڪندي پڇيو، جيڪو هن جي آڱرين جي هيٺان ڏسي رهيو هو ۽ هو هن کي چمي ڏيڻ کان جهڪي ويو.

جنهن مهل هن جا چپ هن جي مڙس جي چپن سان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مليا ته رت جو آخري ڦڙو به هن جي منهن تان غائب ٿي ويو ۽ هن جي ڀوري ٽيندڙ "ها" چمي ۽ وچائجي وئي.

ڪٿان آيو آ؟ هن ٿڪليءَ ڏانهن ڏسندي ڳالهائڻ جي سلسلي کي جاري رکيو. ڇا ڪا نئين خبر آهي؟

بنا ڪنهن ارادي جي هن خط وٺڻ لاءِ هٿ وڌايو، ان وقت مسز رون سوچيو ته هو ڀڄي وڃي يا پنهنجو پاڻ کي دريءَ مان ٻاهر ڦٽو ڪري...... جيڪڏهن هو ان آفت کان بچڻ چاهي ٿي، ته هن کي هرگز اهڙي ڪابه حرڪت نه ڪرڻ گهرجي، جا سندس مڙس جي شڪ کي وڌائي. هن جو آڱريون گهٽيءَ تڪليف ڪري کلي ويون- پر وڏيڪ ٽڪجي ميز تي جهڪي ويون.

هن خط ورتو.

"هي ته هفتيوار تبصرو پيو معلوم ٿئي." هن خوش دليءَ سان خط پنهنجي آڱرين سان ڇهي محسوس ڪندي چيو: ڇا تون پڙهي چڪي آهين؟ هن اڌ خط لفافي مان ٻاهر ڪڍيو ۽ پنهنجي مس جي صحيح سڃاڻي ورتي.

"پوري طرح سان نه." نوجوان عورت جواب ڏنو. هن ڪافي وڏي آواز ۾ ڳالهائڻ جي ڪوشش ڪئي پر هن جي آواز سندس سات نه ڏنو ۽ سندس مڙس خط کولڻ ۾ لڳي ويو. جنهن ۾ هڪ پيو ڪاغذ ويڙهيو پيو هو.

"تنهنجا خط به هنن کان گهٽ ناهن جيڪي تون ڪين لکندي آهين." هن خط چڱيءَ طرح کولڻ کان اڳ هن طرف مهربانيءَ سان ڏسندي چيو.

هوءَ خوفزده اکين سان هن جي هٿن ۾ اکيون کپايو سڌي بيٺي هئي ۽ هن جو منهن چاڪ جيان سفيد هو. هن جي ڪُپايل اکين هن جي مڙس جي حيرت کي دور نه ڪيو.

ايوان سمجهي نه سگهيو، ليڪن هن پانيو ته هو سمجهي

ويو آهي. اوچتو هن کي خيال آيو ته هن جا خط چاهي ڪيترو وقت به ميگدا جي ميز تي پيا هجن، هوءَ انهن کي ڪڏهن هٿ به نه لڳائيندي هئي. ايستائين جو هن جو رڪارڊ به هن ڪڏهن نه پڙهيو هو. هن مڙس جي لکپڙهه جي باري ۾ ڪڏهن ٿورو به چاهه نه ڏيکاريو هو. ان جي موٽ ۾ هو پڻ هن جي خطن جي باري ۾ ايترو ئي پابند هو، سندس اجازت کان سواءِ هن جي خطن کي ڇهندو به ڪين هو، هو اج ائين ڪرڻ ۾ ناڪام رهيو هو.... هن اجا خط ختم به نه ڪيو هو. هن اج انهيءَ دستور کي ٽوڙي ڇڏيو هو جا انهن جي وچ ۾ هڪ خاموش ناهه جي صورت ۾ هو.

”هن جي حيرانيءَ ۽ عجب جو پڪ اهوئي سبب آهي“!

ان ڪري هن خط کي ويڙهي لفافي ۾ ساڳئي نموني بند ڪري ميز تي رکندي، ناهه واري انداز ۾ چيو: ”ميگدا .ون کي معاف ڪج. هي مون لاءِ مناسب نه هو“.

هن جي زال پنهنجي خوف کي لڪائڻ ڪان زوريءَ ڪلڻ جي ڪوشش ڪئي- ۽ ان کان ٿوري دير پوءِ هوءَ هي چوڻ جي قابل ٿي سگهي، ”نوڪي نه خبر آهي ته هي اسان جي گهران آيو آهي. ڪا خاص ڳالهه ڪانهي- ڪا نئين شي ناهي.“

هن جلد ڳالهائڻ جو رخ بدلايو- ”اج جلدي اچي ويو آهين ڇا ڪا خاص ڳالهه آهي“؟

ڪهڙي خاص ڳالهه تي سگهي ٿي؟ هن جي مڙس چ‍و ”آءٌ جلد ان لاءِ آيس جو .مهنجو خيال هو ته اج اسان سير ڪرڻ هلنداسون اج ڪيتري نه وندڙ موسم آهي. جيڪڏهن تون رضامند ٿين ته اسان صوفيه پيٽ طرف هلون- ڇا تون تيار ٿي ويندينءَ؟

آهستي سيٽي وڄائيندو، هو پنهنجي ڪمري ڏانهن هٿ ڌوئڻ ۽ صاف ڪف مٽائڻ لاءِ هليو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هن جي وچڻ کان پوء هن جي زال پنهنجي پيتيءَ جو ڍانو کوليو. جنهن ۾ هن جون تمام قيمتي ۽ وڏيءَ بها واريون شيون رکيل هيون. ان مان آبنوس جي ننڍڙي پيتڙي ڪڍي، ان ۾ خط ڪي تالي سان بند ڪيو. چاهي ڪيسي ۾ وڌي ۽ لباس تبديل ڪرڻ هلي وئي.

هو ڏاڪڻين تان ڪڏ لهي ڪهڙيءَ ۾ آيا جتي ايوان زال ڪي پنهنجي ٻانهن ڏني. هي معلوم ڪري ڪهس بيحد خوشي ٿي ته هن ڪهڙيءَ مضبوطيءَ سان پنهنجو هٿ هن جي ٻانهن تي رکي ڇڏيو ۽ هو هن جي ڪهڙو پرسان ٿي ويو. ها! هيءَ ٻانهن هن لاء دنيا ۾ هڪ مضبوط پناه گاه هئي.

ايوان ڪي ڪوبه علم نه هو ته هن جي زال جي دماغ ۾ ڇا وهي واپري رهيو هو.

●

ان واقعي کان ڪجهه ڏينهن پوءِ جڏهن ايوان ان کي بالڪل وساري چڪو هو، هو گهر ۾ اڪيلو رهجي ويو هو، پنهنجي زال سان پنهنجون سالياني موڪلون بوهيميا کان ٻاهر ملهائڻ بابت تجويزون ڏاهي رهيو هو، ميگدا دستور موجب هميشه ٻهريان پنهنجي ساءُ ٻيءُ وٽ ڪجهه ڏينهن لاءِ ويل هئي. هينئر هو پوڙها ٿي چڪا هئا ۽ هوءَ انهن کي ڏسڻ ۽ هڪ دفعو وڌيڪ انهن سان گڏ رهڻ جي تسڪين حاصل ڪرڻ چاهيندي هئي.

هن جي غير حاضريءَ ۾ ايوان وڃڻ جي تياريءَ ۾ رڌل هو. هن جي دوڪل شروع ٿي چڪي هئي- ۽ هو پنهنجو وقت گهر ۾ ئي گذاري رهيو هو، هو شين کي ترتيب سان رکي رهيو هو ۽ انهن شين کي جيڪي گڏ ڪئي نه وڃڻيون هيون، بند ڪري رهيو هو. سفر رونکي پنهنجي مائٽن سان ايندڙ ڏينهن واپس اچڻو هو.

هڪ هوٽل مان ماني کائڻ کان پوءِ هو گهر موٽي آيو ۽ شين کي هيٺ بڪس ۾ رکڻ لڳو جنهن بعد هو ڪمرن ۾ هيڏانهن هوڏانهن گهمي ڏسڻ لڳو ته جيئن ڪا شي رهجي نه وئي هجي. هو پنهنجي زال جي ڪمري ڏانهن ويو ۽ هر شي جي ترتيب ۽ سليقو ڏسي مشڪيو.

اوچتو هن جي اک زال جي اخروٽ واريءَ پيتيءَ تي پئي. مٿين خاني کان سواءِ جو شايد جلدائيءَ ۾ رکيو پيڙي اندر کيل هو، سڀ خانا ۽ ڪلف لڳل هئا.

”سوچڻ جهڙي ڳالهه آهي. هن جون تمام قيمتي شيون

ڪليون پيون آهن. هن سوچيو. "نوڪرياڻيءَ پڪ هر شي ۾ دخل ڏنو هوندو."

ڪنهن خاص مقصد ڪان سواءِ بنا ارادي جي هن ڏاتوءَ جي پنهي ڪنڊن ڪي جهلي خانو ٻاهر ڇڪي ورتو. خاني ۾ ڪتاب، زيور، ڇريل ڪپڙا، تصويرون ۽ نشانيون پيون هيون. خاني جي هڪ ڪنڊ ۾ آبنوس جي ننڍڙي پيٽي رکيل هئي. جيڪا هن خود ڪرسمس يا نوروز جي تحفي طور پنهنجي زال کي ڏني هئي. ڇو ته هن گهڻين ڏي ننڍين ننڍين شين جي رکڻ ڪاڻ اهڙيءَ پيٽڙيءَ جو خود مطالبو ڪيو هو.

رون ان پيٽڙيءَ کي ڇهيو ۽ ان سان گڏ ڪيس لوهه جي چاٻي نظر آئي.

"لاپرواهه عورت! خانو کليو پيو آهي ۽ چاٻي پيٽڙيءَ ۾ موجود آهي! ۽ انهن سڀني رازن بابت ڇا چئجي جن جي ظاهر ته ڪا اهميت ڪانهي پر ان جي باوجود اهي ڪيترا پراسرار آهن."

هن کي هڪدم خيال آيو. انهن شين کي ڏسڻ ته گهرجي، جي پياريءَ ميگڊا سنڀالي رکيون آهن. جيتوڻيڪ هن جي ذهن ۾ اهڙو شوق نه هو جو خاص ڪري اهڙن موقعن تي پيدا ٿي پوندو آهي.

ان ڪان سواءِ هو هيءُ سوچي سگهيو ته شايد ميگڊا انهن شين ۾ هن جو اهو خط به رکيو هجي جنهن جو جواب هن انڪار ۾ ڏنو هو. تنهن ڪري هي خيال بجاءِ جي رفتار سان هن جي دماغ ڪان هٽ ۾ هليو آيو ۽ هن تيزيءَ سان چاٻي جهلي گهمائي ۽ ٺڙ کولي ڇڏيو. ان خط لاءِ هاڻ هو واقعي حيرت ۾ پرجي ويو هو. جنهن هن جي زندگيءَ جا ڇهه مهينا سخت بنائي ڇڏيا هئا. ڇا ميگڊا اهو خط رکيو هوندو؟ خود هن به هن وقت تائين پنهنجي لکڻ جي ميز ۾ ميگڊا جو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

خط رکي ڇڏيو هو- ڪجهه به هجي هو هي ڄاڻڻ چاهي پيو
ته ميگدا به اهو خط رکيو آهي يا نه؟

پيٽرڙي مختلف رسيدن ۽ ڪاغذ جي ٽڪرن سان پري
پئي هئي. سڀ جي مٿان اهوئي خط پيو هو جو ڪجهه ڏينهن
اڳ هن ڦاڙيو هو مگر پڙهڻ کان سواءِ ميگدا کي واپس ڪري
ڇڏيو هو. هن سهي ۽ ٽپي جي تاريخ ڏسي سڃاڻي ورتو ته هي
اهو ئي خط آهي، مگر خط پوري نموني لفافي ۾ بند نه ڪيو
ويو هو. ڇو ته ان جي هڪ ڪنڊ لفافي کان ٻاهر ڏسجي رهي
هئي. ”معلوم ٿئي ٿو ميگدا هن کي ڪيترائي دفعا پڙهيو آهي-
۽ رکڻ وقت چڱي نموني بند ناهي ڪيو.“ هن جي سس جي
ڄاڻل سڃاڻل صحيح واري پني ۾ هڪ پيو ڪاغذ ويڙهيو پيو
هو. ايوان ان ڪاغذ وارن لفظن جي آخري اکرن کي ئي ڏسي
سگهيو ٿي جي هڪ ڪچي ۽ نئين لکندڙ هٿ سان لکيل معلوم
ٿي رهيا هئا.

جيتوڻيڪ هو ڪنهن ٻيءَ شي کي کولي رهيو هو. مگر
پوءِ خبر ناهي ڇو هن خط کي ٻاهر ڪڍي ورتو. جنهن جا چار
صفحا وڏن وڏن ۽ ڦڏن ٽيڏن اکرن سان پوريا پيا هئا. هي هڪ
اهڙي چٽ ماڻهوءَ جي ڪوشش پئي معلوم ٿي جو ٽڪڙ ۾ لکڻ
جو عادي نه هجي. اڻ ٺهڪندڙ لفظ جن جي گولائي ۽ ٿولهه
هڪ جهڙي نه هئي-.... صرف ٻار ئي اهڙين لکندا آهن........
هن جي عزيزن مان ڪير.....؟
ن خط کولي ورتو.

”منهنجي پياري امڙ“!

”پيو دفعو خط لکڻ جي اجازت ڏئي تو مون
تي وڏي مهرباني ڪئي آهي. مان روزانو تو کي
هي لکڻ چاهيان ٿي ته اماں! مان تو بابت سوچيان

۽ تولاءِ دعا ڪريان ٿي. ڇو ته پادري اسان جي اسڪول ۾ پڙهائيندو آهي ته اسان کي پنهنجي والدين لاءِ لازمي طور دعا ڪرڻ گهرجي. جيتوڻيڪ بابا جو انتقال ٿي چڪو آهي ۽ مان ان جي چڱائيءَ لاءِ دعا نٿي ڪري سگهان. ان ڪري مان پنهنجي پياري ماءُ لاءِ، جنهن سان مان تمام گهڻي محبت ڪريان ٿي، دعا ڪندي رهندي آهيان ۽ چاهيان ٿي ته هوءَ مون سان گڏ هجي. جيئن ته مان هن سان گڏ نٿي رهي سگهان. مان نٿي ڄاڻان ته مان هن سان گڏ ڇو نٿي رهي سگهان. جيتوڻيڪ هر ٻارڙي پنهنجي ماءُ سان گڏ رهي ٿي. مون کي خبر آهي ته مان بابا وٽ نٿي رهي سگهان ڇو ته هو مري چڪو آهي. پر تو سان گڏ رهڻ ۾ ڪهڙي شي رنڊڪ بڻيل آهي؟ جڏهن مان آريائيءَ کان پڇان ٿي ته هوءَ چئي ٿي ته هو ماڻهو ان ڳالهه کي پسند نه ڪندو. ڪهڙو ماڻهو ان کي پسند نه ڪندو؟ منهنجي خيال مطابق ڪنهن نوڪريءَ ۾ هئڻ جي سبب ڪري تون مون کي پاڻ وٽ نٿي رکي سگهين ۽ مون کي ان ڳالهه جو افسوس آهي مون کي هي به خبر ناهي ته تون ڪٿي آهين؟ منهنجي سڀني اسان مان بلڪل خاموشيءَ سان هڪ ڪنڊ ۾ لڪي پئي هوندس. جيئن هن شريف ماڻهوءَ کي ڪابه تڪليف نه ٿئي ۽ سڄو ڏينهن پنهنجي ڪنڊ کان ٻاهر نه ايندس.

پوءِ هن کي منهنجي ڏس جي ڪهڙي ضرورت ٿيندي؟ هو توکي نه ڇڙٻيندو. ڇو ته هن کي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪا خبر ڏي نہ پوندي تہ مان موجود آهيان،
ليڪن رات جي وقت جڏهن تون پنهنجي ڪمري
۾ داخل ٿيندينءَ تہ مان تنهنجو منهن چمنديس
۽ توسان گڏ هنڌ ۾ ليٽي تولاءِ ۽ تنهنجي ان
نوجوان لاءِ دعائون ڪنديس. جيئن مان هاڻ بہ
ڪندي آهيان. مان هتان وانگر اسڪول نہ وڃي
سگهنديس ۽ تون مون مان گهڻو خوش ٿيندينءَ.
چو تہ پنهنجا سبق تمام سٺي نموني ياد ڪندي
آهيان ۽ جلدئي اينڊز درجي ۾ ترقي ڪرڻ
واري آهيان. سٺي امان تنهنجي تصوير حاصل
ڪري مون کي گهڻي خوشي ٿيندي. آريائيءَ
وٽ سندس پيءُ، پڙاڏيجن ۽ ٻين عزيزن جون
تصويرون موجود آهن. جڏهن ناني آئي هئي تہ
مون ان کان تنهنجي تصوير گهري هئي مگر
هن چيو تہ توکي تصوير نٿي ملي سگهي. چو
تہ تو وٽ بہ ڪانهي. هن مون کي چيو تہ مون
کي چڱي نموني رهڻ گهرجي ٻي حالت ۾ توکي
نہ ڪڏهن خط لکي سگهنديس نہ تو سان ملي
سگهنديس. مون هي ٻڌي دانهن ڪئي. چو تہ
اڳ ڏي توسان سال ۾ هڪ دفعو ملان ٿي ۽
پوءِ ـ ڪڏهن نہ ملي سگهنديس. ناني بہ روئڻ
لڳي. هن چيو تہ تو مون کي خط اکڻ جي موڪل
ڏني چڏي آهي. ان ڪري مان توکي هي لکي
سگهان ٿي ۽ ناني واپس اچي منهنجو خط روانو
ڪندي. چو تہ نيديون چوڪرون خط پاڻ تہ
روانو نٿيون ڪري سگهن نہ؟ نانيءَ اهو ڏي
چيو آهي."

”منهنجي تمام گهڻي پياري امان! هڪ دفعو
وري اچ. منهنجي جنم ڏينهن تي پهچ جيڪو
سينٽ پيٽر يا سينٽ پال جي ميلي جي موقعي تي
آهي. مان ٻارهن سالن جي ٿي ويندي آهيان. مان تنهنجا
هٿ چمان ٿي ۽ مان آهيان—“
”تنهنجي تابعدار ڌيءُ“
”ميگدا“

ايوان هي سوچيندي خط پڙهي ورتو هو ته اهو هن جي زال جي لفافي ۾ پيل ۽ رکجي ويو هوندو. پر ”ميگدا“ جي صحيح نالي پهچڻ هن کي گهڻو عجب لڳو. تکڙي صدمي جي سبب کري هن جي دل زور زور سان ڌڙڪڻ لڳي، گرميءَ جي هڪ غير معمولي لهر هن جي دماغ تي چڙهي هن جي ڳچيءَ ۾ پکڙجي وئي. هڪ خيال هن جي دل ۾ پيدا ٿيو جو ايترو عجيب هو جو هو ٺهين سري کان پريشان ٿي ويو ۽ هن ان کي ختم ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي. جلديءَ ۾ پنهنجي سس جي هٿ جو لکيل پيو خط ڪڍيائين. خط جي مضمون کي هو جلدي جلدي پڙهي ويو- پگهر جا ٿلها ٿلها ڦڙا هن جي منهن تي اهڙي نموني ظاهر ٿي پيا جڻ هو ڪا ڊوڙ ڊوڙي رهيا هئا. هن کي زمين پنهنجي پيرن هيٺان نڪرندي محسوس ٿي ۽ خط پورو ڪرڻ کان ويهي رهيو. خط ۾ ڪا به خاص ڳالهه نه هئي، گهر جون معمولي خبرون، نصيحتون، فهمائشون، پنهنجي مڙس کي پيار ۽ گهر جي خرچن جي آخري قسط جي لاءِ مهرباني، بالڪل پڇاڙيءَ ۾ وچي لکيو هئائين، ”مان هي خط توکي روانو ڪري رهي آهيان جنهن کي پڙهي تون خوش ٿيندين ۽ مان آهيان تنهنجي ماڻ........“

هي هو ان خط جو حوالو!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ايوان روڻ منهن تان ٻڪهر آڳهيو ۽ پنهنجي سس جي خط کي ٻيو دفعو پڙهيو ۽ وري ان ٻارهن سالن جي ميگدا جو—
جنهن جو نالو هن جي زال جي نالي تو هو.

هن پوري ڏيان سان خط هڪ دفعو وري پڙهيو.

افسوس! هينئر هو سڀ ڪجهه سمجهي ويو هو ۽ هن سان گڏ هي به محسوس ٿيس ته هن جو مٿو ڦاڻي رهيو آهي.
ميگدا— هن جي ميگدا، ڪنهن ننڍي ميگدا جي.........
ناممڪن!

هو هڪدم اٿي کڙو ٿيو ۽ ننڍيءَ ڀيڻ يءَ کي هٿ ۾ جهلي پنهنجي ڪمري ڏانهن هلڻ لڳو. ان خيال کان، ته ڪو دخل نه ڏئي، هن دروازي کي ڪلف سان بند ڪيو ۽ جلدي جلدي شين کي اٿلائي پٿلائي ڏسڻ لڳو.

ان ۾ خط، تارون ۽ خالي لفافا هئا. پنهنجي شوق جي باوجود هو انهن سڀني شين کي انهن جي ساڳي جڳهه تي رکي رهيو هو ته جيئن ڪنهن مان هي ظاهر نه ٿي پئي ته ڪو هن انهن کي پڙهيو آهي. ميگدا جو راز معلوم ڪندي هن کي ائين محسوس ٿي رهيو هو ڄڻ هو ڏوهي آهي. پر جيڪڏهن اهو ڏوهه به آهي ته هو اهو ڏوهه ڪري رهيو هو.

خط پڙهڻ وقت هن جا هٿ جوش مان ڏڪي رهيا هئا. لفافن مان هن پنهنجي سس ۽ سهري جا سڀ خط ڪڍيا هڪ تي نظر ۾ انهن کي پڙهي ويو— "ڪجهه ناهي ڪجهه ناهي"!

اوچتو هن نون لکندڙ هٿن سان لکيل هڪ خط ڏٺو—
هڪ ٻيو.... ۽ هڪ ٻيو وڌيڪ ٻڻ.... بس ٻيو ڪوبه ڪونه هو.
جيڪو هن پهريائين پڙهيو هو اهو سڀ کان وڏو هو. ٻيا خط جيترين پراڻين تاريخن جا هئا، انهن جا اکر به ابتدائي ٻي ڍنگا هئا. ايوان سمجهي ويو ته جيئن جيئن هوءَ تعليم ۾ ترقي ڪندي وئي آهي. خيالن جي اظهار ۾ هن کي آساني ٿيندي وئي آهي.

هن جا خط گهڻا ڏگها، سٺا لکيل ۽ پر اثر ٿيندا پئي ويا. انهن چئن ئي خطن مان هرهڪ ۾ ان نامعلوم نياڻيءَ جي طرفان پنهنجي ماءُ سان ملڻ ۽ سدائين هن سان گڏ رهڻ جي خواهش موجود هئي.

هي بي جوڙ ۽ بي معنيٰ ڳالهيون ۽ هي محنت سان لکيل جملا، پنهنجي شديد ترين خواهش پوري ڪرڻ لاءِ هڪ اهڙي ٻار جي روح جي پڪار هئا جو گهر جي ياد ۾ اداس هجي-

ايوان سخت تڪليف ۾ ويهي خاموشيءَ سان انهن ڳالهين تي ويچار ڪرڻ لڳو- هن جا خيال لوهه جي گرم سيخن جيان هئا، جي هن جي دماغ ۾ گهڙي رهيا هئا. ”منهنجي ميگدا.... منهنجي ميگدا.“ هو وري وري پنهنجن خيالن جي پڙاڏن تي غور ڪرڻ لڳو- ”۽ پوءِ هي ٻار هيءُ... بي ميگدا....“

هن ان گهڙيءَ تي ٻيو دفعو غور ڪيو جڏهن هن پهرئين دفعي ميگدا کي ڏٺو هو.

ڪيس ياد هو ته هن ان کي ڪهڙي نموني پنهنجي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي هئي ۽ ڪيس جواب مليو هو. پوءِ آخرڪار هن جي درخواست منظور ڪئي وئي هئي. ان پهرين ملاقات ۽ ان ڏينهن جي وچ ۾ جڏهن هو ان کي آخرڪار پنهنجي گهر وٺي آيو هو، ڇا ٿي چڪو هو؟

اوچتو ايوان رون وري پنهنجي زال جي ننڍڙي پيتڙيءَ جي طرف مڙيو. ڇا هن ۾ ڪجهه ٻيو به آهي؟ ڇا هن سان هن خوفناڪ مصيبت جو ڪارڻ معلوم ٿي ويندو؟

هن کي ياد آيو ته پيتي وٺڻ وقت دوڪاندار هن جو ڌيان هيٺين طرف ٻئي حصي ڏانهن ڇڪايو هو. هن ان کي کولڻ جو طريقو وساري ويٺو هو. مگر هاڻ هن تيزيءَ سان لڪل جاءِ کي کولڻ جي ڪوشش ڪئي. هن پاسن کي ڏار ڪري ڏاٽوءَ جي ڪنڊن کي ڇڪيو.... ۽ هي آهي هيٺيون حصوا ان ۾

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ميگدا جي هٿ جا لکيل ڪجهه ڪوماٽل ڪاغذ هئا، اهي خطن جا شروعاتي حصا، ڊائريءَ مان چونڊ ٽڪرا يا ڪنهن ڪتاب مان ڦاڙيل لڳڙا سڳڙا پنا پئي ڏسڻ ۾ آيا.

ايوان رون ڪاغذ جي انهن ٽڪرن کي پڙهڻ شروع ڪيو. صحيحون خاص ڪري جدا جدا هيون. اهي جدا وقتن تي عجيب ـ غريب حالتن ۾ لکيل پئي معلوم ٿيا.

هن انهن کي پڙهيو ۽ ذري گهٽ ساهه کڻڻ به وسري ويس. هي پنا مايوسيءَ جي عالم ۾ هڪ تڙپندڙ عورت جي روح جا ٽڪرا هئا.

هن ٻن ميگدائن جي گڏيل واسطي باهت جيڪو به ٿورو شڪ هوس اهو انهن سٽن ختم ڪري ڇڏيو.... .... هي ڪيترو نه خوفائتو انڪشاف هو. هن جي پنهنجي، ها.... هن جي پنهنجي پوڄڻ لائق ميگدا!

ڪي ڪاغذ بلڪل بي ترتيب هئا. ”ڪجهه شيون موت کان به بدتر ٿينديون آهن.“ هڪ جي منڍ ۾ لکيل هو:

”۽ مان حد کان وڌيڪ تڪليف واري دور ۾ آهيان... هر اها شي.... برباد ٿي چڪي آهي جا زندگيءَ ۾ منهنجي پنهنجي هئي.... اسان جي نيڪ نامي.... منهنجي پيءُ جي محنت سان حاصل ڪيل ساک.... سڀ ٿي هڪ ريلي ۾ وهي ويون. هن جي محنت جو ثمر وڃايو ويو. مگر هي سڀ مصيبتون اوچتي حملي جي سبب ڪري گهٽو وڌيڪ خوفائتيون ٿي ويون آهن. انهن حالتن مون کي هيٺ مٿي نه ڪيو. ڪاش انهن ڪيو هجي ها!“

”ليڪن منهنجي بدقسمتي ان کان ڪجهه وڌيڪ هيبت واري آهي ۽ منهنجي ڪري منهنجي

ماڻهن جي مصيبت ۾! شرم! آه شرم! منهنجي برباد زندگيءَ سان چنبڙيل ڪڏهن نه ختم ٿيڻ وارو شرم! هي سڀ ڪجهه هڪ خوفائتي ڊيڄاريندڙ خواب جيان هو. مگر ان ننڍڙي روح جون دانهون جنهن کي هو مون کان جدا ڪري وٺي ويا. ڏور ٻنڊ تي گم ٿي ويندڙ دانهون، جن کي مان هڪ ٻي گهڙيءَ لاءِ ٻڌي سگهيس، جڏهن هو هن کي ٻري وٺي وڃي رهيا هئا، هڪ ڏک واريءَ حقيقت جو ثبوت هيون."

"۽ رابرٽ واپس ٻي نٿو اچي! ائين گم ٿي ويو آهي جو خبر ناهي جيئرو به آهي يا مري ويو! افسوس! ڪاش.... منهنجي مصيبت واري گهڙي هن کي اپرڻ جو موقعو ڏيئي.... ليڪن پوءِ منهنجي ٻيءَ جي ناڪامي اچي پهتي ۽ ان کان پوءِ منهنجي قيمت ڇا ٿي سگهي ٿي؟ ڇا ڪڏهن هن کان اڳ ۾ وڌيون بد بختيون ڪڏ ٿيون آهن؟"

هڪ ٻيو پرزو هيئن شروع ٿيو:-

"هو واپس نٿو اچي، شايد هو موت جي ڳولا ڪري رهيو آهي، شايد موت کيس ملي ويو هجي! هو صفا ڊڄڻو آهي، نئين سري کان زندگي شروع ڪرڻ جي لاءِ جرئت جي ضرورت هئي ۽ هن جي زندگي مون کي به منهنجي زندگي واپس ڏئي ها. اهڙي ڊاڙيءَ کان دوکو کائڻو به ڪيڏي نه وڏي بدقسمتي آهي؟ پر سڀ کان وڌڪ ڀوائتي ڳالهه هيءَ آهي ته هي نئون ماڻهو جو منهنجي زندگي ۾ داخل ٿيو آهي، منهنجو سهارو ڳولي ٿو ۽

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

شاديءَ جي لاءِ پنهنجو پاڻ پيش ڪري رهيو آهي. مان گهڻي مايوس آهيان. جيتري مخالفت ڪري سگهان ٿي ڪري رهي آهيان. ليڪن هڪ منهنجو پيءُ آهي جو گهڻو ئي ڏڪارو نظر اچي رهيو آهي. هو چئي ته ڪجهه ڪونه ٿو، پر هن جون اکيون ڪيترو ڇنو درخواست ڪري رهيون آهن.... ۽ منهنجي ماءُ پنهنجي گوڏن تي ڪري، هٿ ٻڌي، مون کي التجا ڪري رهي آهي، انڪار نه ڪج....... شاديءَ لاءِ هائو چئي ڇڏ! ....“

”هڪ نئين ايماندار ماڻهوءَ کي ٺڳڻ جي ڪوشش ڪئي پئي وڃي. منهنجا ماءُ پيءُ ملتجي آهن ته انهن ئي نيڻ گهرجي- ڇا مون کي انهن جي درخواست قبول ڪرڻي پوندي؟ ڇا مون کي هن ڪان هيءَ ڳالهه لڪائڻ جو فيصلو ڪرڻ گهرجي ته هو ڪهڙي قسم جي زال جو خواهشمند آهي؟ ۽ هن ننڍڙي مخلوق ڪان سدائين لاءِ جدائي! هن کي هميشه لاءِ ترڪ ڪري ڇڏڻ، ڇو ته اها نه مرندي، مون کي يقين آهي ته منهنجا مائٽ هن جو موت گهري رهيا آهن، پر منهنجون دعائون وڌيڪ زور واريون آهن! ۽ هوءَ جيئري رهندي! مان اها ئي دعا گهري رهي آهيان ته هوءَ زنده هجي........“

پوءِ هڪ وڌيڪ پرزي تي:-

”فيصلو ٿي ويو! منهنجو ضمير ان وقت ڪان مون کي ملامت ڪري رهيو آهي جڏهن منهنجي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مائٽن منهنجي طرف ڪان ”هائو“ چئي ڇڏي، ڇا
مون کي هن جو ٿورو به خيال آهي؟ ڇا مون
کي هي ڇوڻ جو حق حاصل آهي ته، مان ان
ماڻهوءَ سان محبت ڪريان ٿي جنهن تائين
منهنجي پهچ ئي هڪ ڪوڙ جي واسطي سان ٿي
هجي؟.... مان هن جي اکين جو رعب ڪيئن
سهي سگهنديس؟ هن جي هنج ۾ مان ڪيئن
ساهه کڻي سگهنديس؟ هو مون کي اذيت ڏئي
زبردستيءَ منهنجي شادي ڪري رهيا آهن.......
هو منهنجي پڇڙيءَ کي وٺي ويا.... ۽ مان هن
کي ڏسڻ لاءِ بي تاب آهيان.... خبر ناهي هوءَ
ڪٿي آهي؟ هن کي ڇمڻ ۽ ڇاتيءَ سان ڀيڪوڙي
لڳائڻ جي خواهش ڪري مان مري رهي آهيان....
هوءَ ڪٿي آهي؟“

”هنن واعدو ڪيو آهي ته جيڪڏهن مان هن
سان شاديءَ لاءِ رضامند ٿي وڃان ته پڇڙيءَ کي
ڏسي سگهان ٿي! تنهنجي ڇمڻ لاءِ مون کي
ڪهڙي قيمت ڏيڻي پئجي رهي آهي؟ بدقسمت
ايوان! تون منهنجي لاءِ ڪهڙي قيمت ادا ڪري
رهيو آهين.... توکي ڪهڙيءَ طرح نه ڪيو
ويو وچي....“

آخري ڪاغذ ني جنهن جي ڀرين سٽ ڪاليل هئي
هن پڙهيو:-

”سياڻي منهنجي شاديءَ جو ڏينهن آهي.... مون
کي اڄين معلوم ٿي رهيو آهي ته هي منهنجي
ماتم جو ڏينهن هوندو. افسوس! مان اڄين محسوس

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪري رهي آهيان جيئن ڪنهن شيءِ کي هن جي
قبر طرف وٺيو پيو وڃجي! ۽ مان خود ان کي
دفن ڪري رهي آهيان. مان پنهنجي دل جي
سڪون کي ڪهي رهي آهيان.... ۽ شايد ايوان
جي خوشين کي به."

منهنجو پيءُ ۽ منهنجي ماءُ مون کي چمندا
آهن ۽ پڪوڙيندا آهن. انهن مان ڪير هڪ
لفظ به نٿو ڪڇي، پر انهن جون اکيون گهڻو
ڪجهه چئي رهيون آهن. هو منهنجا گهڻا شڪرگذار
آهن ته مون پنهنجو هٿ کين هنن جي حوالي
ڪري ڇڏيو، ۽ هٿ کي وڪڻڻ لاءِ رضامنديءَ
جو اظهار ڪري ڇڏيو آهي!"

"مان بيان نٿي ڪري سگهان ته ايوان کي ڏسي
مون کي ڇا محسوس ٿيندو آهي. هو محبت سان
ڀريل خوشيءَ ۾ لڙندي نه ماپندو آ. ڇو نه
مان هن جي ٿيڻ واري آهيان...."

"مصيبت جي انهن گهڙين ۾ مون وٽ آرام لاءِ هڪ ئي
خيال آهي جنهن لاءِ مان خدا جي شڪر گذار
آهيان. اهو هيءُ ته رابرٽ مري چڪو آهي. هو
منهنجي زندگيءَ کان جدا ٿي ويو آهي. منهنجي
۽ ايوان جي وچ ۾ ان جو پاڇو ڪڏهن نه پوندو.
ڇو ته هو ڪڏهن به واپس نه ايندو."

"مان نٿي چئي سگهان ته حياتيءَ ۾ ڪڏهن
ڪا اهڙي گهڙي به ايندي، جڏهن مان هي چوڻ
جي همت ڪري سگهنديس ته مان ايوان سان
محبت ڪريان ٿي! مان ان تصور کان ئي ڏڄان
ٿي جڏهن هو مون کان پڇندو ته ڇا مان سائنس

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

محبت ڪريان ٿي؟ ۽ شايد سچائي ئي پڇندو....
ها.... سچائي!“
”پر هي خيال ته بزدل...، مري چڪو آهي،
منهنجي روح جي ناسور لاءِ ملم جو ڪم ڏيئي
رهيو آهي.“

ايوان رون ڪاغذن جو پڙهڻ پورو ڪري چڪو هو. هن اطمينان جو ساهه کنيو. هن چاهي ڪجهه به پڙهيو هو. مگر هن حقيقت جي انڪشاف تي نه ننڍڙي ميگدا جو نامعلوم پيءُ جيئرو نه هو.... ايوان جي سر تان بار لهي ويو.

هو ان ماڻهو جهان زور زور سان ساهه کڻي رهيو هو جو گهڙي ننڊ ڪرڻ بعد اٿيو هجي! چاهي هو ڪير به هو.... پر هاڻ هو مري چڪو آهي.

ايوان رون ڪاغذن ۽ انهن ننڍن ننڍن پنن کي جي هن جي سامهون پيا هئا، پرندڙ اکين سان ڏٺو. ميز تي ڏونئيون ٽيڪي هن پنهنجي مٺي کي هٿن ۾ لڪائي ڇڏيو. هن جو روح ڪنبيو ۽ هن جي گهگهي نڙيءَ مان هڪ آه نڪتي. هڪ گهڙيءَ کان پوءِ هن جو سڄو جسم، ڪنڌ، هٿ ۽ مٿو ڏڪڻ ڦڙڻ لڳا لڳا ۽ ٿلها ڳوڙها، انهن ڪوماڻل ڪاغذن تي ڪري پيا.

کيس هي خبر نه پئي ته هو ڪيتري دير تائين روئندو رهيو نه ئي هن هي خيال ڪيو ته هو هڪ تجربيڪار مضبوط ماڻهو هو ۽ نه هن کي حوصلو نه هارڻ گهرجي. هن کي هڪ خوفائتي ۽ سخت درد جو احساس ٿيو، اهڙو احساس کيس زندگيءَ ۾ هڪ دفعو اڳ ٿيو هو. جڏهن هو نوجوانيءَ جي هڪ لغزش جو شڪار ٿيڻ ڪري گهر مان ڪڍيو ويو هو. ليڪن ان وقت هو نوجوان هو ۽ سڄي ڪائنات جي پکيڙ هن جي سامهون هئي. جيتوڻيڪ ان غلطيءَ جي تلافي ناممڪن هئي پر ان وقت هو مايوسيءَ جي هيناهينءَ ۾ هڪ روشن آئندي جي جهلڪ ڏسي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

رهيو هو. پر هاڻ هن لاءِ ڇا باقي وڃي بچيو هو؟ هو هينئر انهيءَ
مستقبل ۾ گذاري رهيو هو، جنهن جي اميد هن کي ان وقت
هئي. هو پنهنجي زندگيءَ جي اوج تي هو. ان کان اڳتي وڌڻ
ناممڪن هو. هن جي زندگي محدود ٿي چڪي هئي. هاڻ هن
جي ملازمت ۽ گهريلو زندگيءَ ۾ ڪنهن واڌاري جو امڪان
نه هو. هو انهن ٻنهي جي آخري منزل تي هو. آفيس ۾ هو
وڏو آفيسر هو. ۽ هن جي شادي به ٿي چڪي هئي، هي هن
جي زندگيءَ جو آخري دور هو ۽ ٿي سگهيو ٿي ته هي دور
ڏهه ويهه سال اڃان جاري رهي. مگر ان ۾ ڪنهن تبديليءَ جو
امڪان نه هو، هو پوڙهو ٿي هڪ نه هڪ ڏينهن رٽائر ٿي ويندو.
سواءِ ان جي پيو ڪو مستقبل نه هوس. هو پنهنجي زندگيءَ
جي عملي چڪر مان واقف هو ۽ هاڻي جڏهن ته هو ڪناري
تي پهچڻ وارو هو، ته هي واقعو هن جي ماضيءَ ۽ مستقبل کي
زهريلو ڪرڻ لاءِ ظاهر ٿيو هو.

ايوان رون دير تائين روئندو رهيو، ايستائين جو هن جي
ڳوڙهن جو چشمو سڪي ويو. صرف هن جي تڙپ ۽ بي آرامي
دلي ڏک جو اظهار ڪري رهي هئي. پر هيءَ تڙپ به گهٽ
ٿيندي وئي. پوءِ ڪڏهن ڪڏهن هن هڪ آه پئي ڀري ۽ ان کان
پوءِ خاموش ٿي وئي.

هو پنهنجي مٿي کي هٿ جو سهارو ڏيئي ڪجهه وقت
ويٺو رهيو. هن ڳالهه جو اندازو نه ٿي سگهيو ته ڳوڙهن هن جي
غم جو بار ڪيترو هلڪو ڪيو هو. جڏهن هن ڪنڌ مٿي ڪيو
هن جا ڳوڙها بند ٿي چڪا هئا. صرف هن جون اکيون ڪنهن
حد تائين ڳاڙهيون ۽ سڄيون پيون هيون. هن جو منهن نيڪ
هو. طوفان گذري چڪو هو ۽ هئو، جڻ پنهنجو پاڻ کي انهيءَ
نه مٽجڻ واريءَ زبردست تقدير جي حوالي ڪري چڪو هو.
هن کيسي مان رومال ڪڍي پنهنجون اکيون اگهيون.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

پوءِ هن خاموشيءَ سان خطن، ڪاغذن، تصويرن ۽ ننڍين ننڍين شين کي پيتيءَ ۾ ترتيب سان رکي ڇڏيو ته جيئن ڪنهن ٻئي انهن جو ڏارين هٿن سان ڇيهيل هجڻ ظاهر نه ٿئي. جڏهن هن نينڙيءَ ميگدا جو نياڻو خط کنيو. جنهن هن کي پنهنجي زندگيءَ جي تمام ڪوڙين گهڙين سان همڪنار ڪيو هو، ته هن انهن نينڙن ڏڪارن هٿن سان لکيل سٽن تي هڪ دفعو وري نظر ڊوڙائي. هاڻ هو ان بابت وڏيڪ سوچ ويچار ڪري سگهيو ٿي. افسوس ته هن نينڙيءَ دل هن مهل تائين ڪيتري نه مصيبت سٺي هوندي، پر هن جي زال ان وقت کان، جڏهن هن ان سان شادي ڪئي ۽ پنهنجي ڌيءَ کان جدا ڪئي وئي، هن مهل تائين ڪيترو نه ڏک سٺو هوندو- ڏينهن- مهينا- سال... ڏهه ڏکيا سال!... هن نازڪ عورت پنهنجو پاڻ تي قبضو ڪرڻ ۽ جدائي سهڻ ۾ ڪيتريءَ نه همت جو ثبوت ڏنو هو. يا ڪيس ڪنهن اميد جو سهارو هو؟ هي اميد ڪهڙي هئي؟

ايوان هنن اکرن تي اچي بيهي رهيو:-

”پياري!! امان! هڪ دفعو وري اڄ منهنجي جنم ڏينهن، سينٽ پيٽر يا سينٽ پال جي ڏينهن اچ.“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ميگڊا ھن جي ھيءَ خواھش پوري ڪري ڇڏي ھئي.
ھن کي وئي ھڪ ھفتو ٿي ويو ھو ۽ اڄ سينٽ پيٽريا سينٽ پال جو ڏينھن ھو. ھن وقت جڏھن ته ھن جو خوف وارو راز ھن جي مڙس کي معلوم ٿي ويو ھو، ڪنھن ڏوراھين جڳھ تي ھڪ ننڍڙو پار پنھنجي ماءُ جي ياڪر ۾ خوشيءَ سان کلي رھيو ھوندو ۽ ھن جي زال پنھنجي معصوم ڌيءَ جي موجودگيءَ ۾ خوش ٿي رھي ھوندي. ھن جي ھزارين سوالن جا جواب ڏيندي ۽ پاڻ ھن کان ھزارين سوال پڇندي ڪيس چمندي ھوندي- سڄي سال لاءِ چمي رھي ھوندي....؟ پر ھن محبت ۽ پيار جي اظھار جي وچ ۾ گھڙيال بي رحميءَ سان ٽڪ ٽڪ ڪندو رھندو. ڏينھن لڙي ويندو ۽ ميگڊا پنھنجي ڌيءَ کي ياڪر ۾ گھٽي کان گھٽو ڀڪوڙيندي، ان ٻڪڙيءَ کي، جنھن کان ھن کي ڪجھ ڪلاڪن کان پوءِ پوري سال جي لاءِ جدا ٿيڻو آھي، اگر اھڙي وقت ۾ ڪيس پنھنجي مڙس جو خيال اچي به ته، اھو ڪيترو نه، الوٽندڙ ھوندو! ھن کي ھر حالت ۾ موٽي اچڻو آھي ۽ واپس اچي پنھنجي زخمي احساسن بابت ھوءَ ھڪ لفظ به نه چئي سگھندي ھن جي دل، ھڪ وڏيڪ ڏکي جدائي جي خيال کان چور چور ٿي ويندي. مگر ھن کي شڪايت جي اجازت نه ھوندي. ھن کي پنھنجيءَ پوري طاقت سان، پنھنجو پاڻ تي قبضو ڪرڻو پوندو، ته جيئن مندس مڙس کي ڪو شڪ نه پوي. جڏھن ھو ڪيس ياڪر ۾ وٺي، ھن جو منھن چمندو ته ھن (ميگڊا) جا خيال ڪٿي ھوندا؟ ھر اھو پيار، جو ھن زال کان حاصل ڪيو،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ھن جي ٻچڙيءَ لاءِ ھو. جڏھن ھوءَ پنھنجي ٻانھن ھن جي ڳلي ۾ وجھندي ھئي تہ غالباً ھوءَ پنھنجي ڌيءَ بابت سوچيندي ھوندي ۽ شايد ھوءَ پنھنجي راز ظاھر ٿيڻ تي پنھنجي محبت ۽ خيال سان معافي وٺڻ جي اميد رکندي ھوندي. ڇا ھوءَ ان گھڙي ڪان ڊڄندي ھئي؟ ھڪ ڏي پڪ ڪيس ڏپ ٿيندو ھوندو.

ايوان رون جي دل حد کان وڌيڪ رحم جي جذبي سان ڀرجي وئي. ڪيس ھن ڳالھہ جو ذرو بہ شڪ نہ ھو تہ ڪيس فريب ڏنو ويو آھي. پر ڪيس حد کان وڌيڪ ڏک ھن ڳالھہ جو ھو تہ انھن ٻنھي رازن ۾ ھن کي خود ڇو نہ شامل ڪيو ويو ھو. ھن آھستي ڪري اھو خط تہہ ڪري ٻين شين سان گڏ پيتڙي ۾ رکيو ۽ ان کي ميگڊا جي ڪمري ۾ کڻي ويو. ھن ٻوري خيال سان پيتڙيءَ کي خاني ۾ رکي ڪلف سان بند ڪري ڇڏيو تہ جيئن ميگڊا کي اھو محسوس نہ ٿئي تہ ڪو سندس بي احتياطيءَ، ڪنھن جي دل ۾ ان کي کولڻ جو خيال پيدا ڪيو ھو.

جڏھن ھو ڪمري مان ٻاھر ٿئي آيو تہ اوچتو ھن جي نظر آرسيءَ تي پئجي وئي. آئيني ۾ ڪيس پنھنجون سڄيل اکيون نظر آيون. ھو تڪڙو پنھنجي ڪمري ۾ ويو. ٽانءَ ۾ خوشبوءِ وارو پاڻي ملائي ھن اسفنج سان منھن صاف ۽ خشڪ ڪيو. ان کان پوءِ ھن پنھنجن وڪريل وارن کي برش ڪيو ۽ سڪون سان ڪپڙا مٽايا. وڏا ۽ خالي ڪمرا اداس نظر اچي رھيا ھئا. ھن محسوس ڪيو تہ ڪيس ھتان کان تازي ھوا ۾ اھڙي ھنڌ وڃي وڃڻ گھرجي، جتي ڪنھن جي ملڻ جو امڪان نہ ھجي. ھو ڪنھن دوست سان ملڻ جو تصور بہ ذھن ۾ نٿي آڻي سگھيو. ڪيس اڪيلائي کپندي ھئي، سوچڻ، ۽ ان مسئلي کي حل ڪري ارادي کي پڪو ڪرڻ جي لاءِ. ھن پنھنجي زال جي ڪمري کي ڪلف سان بند ڪري چاٻيءَ کي ڪيسي ۾ وجھي ڇڏيو.

جيئن هن جو ملازم هن جي غير حاضريءَ ۾ ان راز جي جستجو نه ڪري. هو ڪيترو نه خوش هو، جو اڪيلائيءَ جي گهڙي کيس ملي وئي هئي. هن نوڪرياڻي کي سرڪس ڏسڻ جي اجازت ڏيئي ڇڏي هئي. ڪنهن کي پريشان نه ڪيو هو. ڪنهن کي خبر نه هئي ته ڪهڙو حادثو پيش اچي چڪو هو.

هو آرام سان ڏاڪڻ تان لهي آيو. هن جا خيال هڪ عجيب چڪر ۾ هئا. بائيبل جي شڪلين واري ايڊيشن مان هن کي ڊور جي هڪ شڪل ياد آئي! هن ۾ حضرت آدم جو بهشت مان نڪرڻ ظاهر ڪيو ويو هو. کيس، پنهنجي گهر مان نڪرندي به بهشت مان ڪڍي ڇڏڻ جي برابر نظر آيو. روزانو هو پنهنجي محبوب ميگڊا سان ملڻ لاءِ هن بهشت ۾ ڊوڙندو ايندو رهندو هو. هو ميگڊا جو ايندڙ ڏينهن تي موٽڻ جو خيال ڪري ڏڪي ويو. هو هن سان ڪيئن ملندو؟ ڇا هن کي پنهنجي پڻ تي ايترو ضابطو هوندو جو ميگڊا کي هي معلوم نه ٿي سگهي، ته هن جي مڙس کي اهو راز معلوم ٿي چڪو آهي؟ جنهن کي هن مهل تائين لڪايو ويٺي هئي ۽ شايد هميشه لڪائڻ جو ارادو رکندي هئي!

اگر ميگڊا هي راز سمجهي وئي ته هنن جا آئنده لاڳاپا ڪهڙي قسم جا هوندا؟

جي هو اڄ پنهنجي دوستن جي ملڻ کان بچي سگهي! ڪاش هو سڄي دنيا لاءِ الواقف هجي! هو پراگ جي هڪ اهڙي حصي ۾ ويو، جتي اڳي ڪڏهن به نه ويو هو ۽ منڊ پويا جي ڪپڙ جي بي ڊنگي پراڻي واهڻ جي گهٽين ۽ ننڍي پل تان لنگهيو. هي هڪ وڻندڙ ڏينهن هو. سڀ ماڻهو جي هلي سگهيا ٿي آباديءَ کان ٻاهر نڪري چڪا هئا. ايوان کي صرف هڪ اڌ غير واقف مليو. هي جاءِ ذري گهٽ ويران هئي. هو پٿر جي پل تان درياهه لنگهي ٻرسڪا ڏانهن هڪ گهٽيءَ ۾ مڙي ويو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ليڪن اتي پيهه هئي. ان ڪري هو وچين رستي سان هلي ٻاهر نڪري ويو.

اتي پهچي هن کي ڪجهه آٿت آيو. پر غم جي احساس هن جي پٺ نه ڇڏي. ڪيس پنهنجي شاديءَ جي ڏينهن ۽ پنهنجي شادي ڪيل زندگي جو خيال آيو. بي ترتيب خيال هن جي ذهن ۾ ڦرندا رهيا. هن پنهنجي اڪيلائيءَ واري زماني کي ياد ڪيو.... اهو ڪير ماڻهو هو جنهن پهريون دفعو ميگڊا جي دل، پوري دل ڪٽي ورتي هئي. ايستائين جو خود ميگڊا کي به؟ ننڍڙيءَ ميگڊا جو اهو مرحوم پيءُ ڪير هو؟ هي سڀ ڪجهه ڪڏهن ٿيو هو؟.... ۽ هڪ دفعو وري هن اندر مان اڀرڪندڙ ڳوڙهن کي محسوس ڪيو. ۽ ان بي انداز ڏک کي به جنهن نه هن جي تمام پياري شي وڃائجي وئي هجي. ليڪن ان وقت ميگڊا هن جي نه هئي. هن کي اهي گهڙيون ياد آيون جڏهن ڪيس بي اولاد هئڻ جو تمام گهڻو احساس ٿيندو هو. جڏهن هن پنهنجي دوستن جي ٻارن ٻچن ۽ انهن جي خوشيءَ کي حسرت وارين اکين سان ڏسندو هو. ۽ جڏهن هو.... انهن جي ٻارن سان کيڏندو ڪندو هو. اهڙن موقعن تي ميگڊا جي خاموشيءَ سان ڪجهه ظاهر ڪندڙ اکين جو مطلب هاڻ هو سمجهي ويو هو جي هن کي لڳاتار پريشان ڪنديون رهنديون هيون- ڪاش هي منهنجو ٻار هجي. هوءَ ضرور اهوئي سوچيندي هوندي. ها هو ضرور پنهنجيءَ ان ٻچڙيءَ بابت ئي سوچيندي هوندي. جيڪا اڄ ڏڏلن ۾ هڪ اڻ ڏٺل جي حيثيت ۾ اڪائي وئي هئي. ماءُ پيءُ جي محبت کان محروم هيءَ ٻارڙي، جنهن کي سالن جا سال ماءُ جي مامتا کان به محروم ڪيو ويو هو. جنهن جي ڪيس بي حد ضرورت هئي. هن جي نظرن جو اهو ئي مطلب هو- ڪڏهن ئي هڪ اهوئي!

- جڏهن ايوان پنهن ٻارن سان پيار ڪندو هو. ميگڊا جا

خيال پنهنجيءَ سڀ لڪل قدرتي مامتا سان گڏ پنهنجي ٻارڙيءَ طرف ڊوڙي ويندا هئا، جنهن کي پنهنجي ڪرڻ جي هوءَ همت نه ڪري سگهندي هئي. جنهن تي هوءَ فخر نه ڪري سگهندي هئي. جنهن کي هوءَ دنيا جي اڳيان نه پيار ڪري سگهي ٿي، نه ڪپڙا پارائي سگهي ٿي، نه ئي اسڪول وٺي وڃي سگهي ٿي، نه ئي رات جو پيار سان سمهاري سگهي ٿي ۽ نه ئي کيس هي خوشي نصيب هئي ته هن جي لاءِ ڪو حيران ڪندڙ رانديڪو تيار ڪري خوشيءَ سان ٻهڪندڙ ننڍڙي چهري کي ڏسي جي خوشي حاصل ڪري سگهي. ٻارڙيءَ کي انهن سڀني خوشين کان محروم ڪيو ويو هو ۽ ان سان گڏ خود هن کي ٻيا ڪيتري نه ڏکي سزا هئي هن لاءِ! هوءَ هڪ اهڙيءَ ٻارڙيءَ جي ماءُ هئي جنهن کي هوءَ پنهنجي گهر نٿي آڻي سگهي. هن محسوس ڪيو ته ميگدا کي صحيح معنيٰ ۾ هن هميشه سڃاتو آهي ۽ پنهنجن سڀني ڪوڙن جذبن جي باوجود هن آه ڀريندي چيو: ويچاري ميگدا!.... ميگدا جي هڪ ٻارڙي هئي. هن جا خيال هڪدم هتي اچي بيهي رهيا- ”هوءَ حقيقت ۾ بي اولاد نه هئي!“

ايوان رون پنهنجي ٽوپي لاٿي، منهن تان پگهر اگهيو ۽ سامهون وارين ساين ٻوٽن تي نظر ڊوڙائي. کيس خبر نه هئي ته هو ڇا ڏسي رهيو هو. هو پنهنجي اندر ۾ ڏسي رهيو هو.

سندن بي اولاد هئڻ واريون سڀ اداس گهڙيون، هن جي روح سامهون اچي ويون. کيس ياد آيو ته ڪهڙي نموني هن پنهنجي بي‌اولادي جو سبب معلوم ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي هئي ۽ ڪيتري اذيت سٺي هئي- ۽ هن جي زال هڪ ٻارڙيءَ جي ماءُ هئي.... ماءُ هئي!

هو ٿڌيون آهون ڀريندي بيٺو رهيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جيڪڏهن ميگدا هن جا خيال سمجهي وٺندي هئي، ته هن جي دل تي ڇا گذرندي هوندي؟ ڇا هوءَ سمجهندي هئي ته ايوان بي اولاديءَ لاءِ ڏوهي ميگدا کي سمجهندو هو؟ ۽ ڪيس هي الزام خاموشيءَ سان سهڻو پوندو هو.

هو شرم ۾ ٻڏي ويو. هو هميشه محسوس ڪري رهيو هو ته سندن ملاقات واري ايندڙ گهڙي ڪيتري نه ڏکي هوندي. ايوان رون ٻنيءَ جي پاسي سان وري هلڻ لڳو. هيءَ پرواهه نه ڪندي ته هو ڪاڏي وڃي رهيو آهي. هو پنهنجن خيالن جي وٺندڙ يادن کان لڪڻ جو رستو ڳولي رهيو هو. هن گهڙين ۽ ڪلاڪن کي نه ڳڻيو، ڪيس هي خبر نه هئي ته هو ڪيتري دير کان بيڪار گهمي رهيو هو. جڏهن ته ٻڏندڙ سج ڪيس رات جي اچڻ جو پڌائي ڇڏيو.

هو تڪڙ ۾ پراگ ڏانهن مڙيو. هي سوچڻ کان سواءِ، ته هو ڪهڙي رستي تي وڃي رهيو هو. ۽ وري هن رستي جي ڪنهن طرف ڌيان ڏنو. ٿوري دير کان هو فرانسس جوزف پل لنگهڻ لاءِ مڙيو.

سوڙهيءَ ايلزبيٿ بازار ۾ پهچڻ کان اڳ، هن ۾ روزمره جي زندگيءَ جو احساس پيدا نه ٿيو. ڪيس وڏن گهرن جي ڳاٽالي کان ٻاهر درين وارين ٻن قطارن کي ڏسي خيال آيو: هي هڪ وڏي شهر جو ننڍو حصو آهي، ان جي باوجود انهن درين ۽ ڪمرن جي پويان، شاندار محلن جي ڇتين، ٻاڻن ۽ پوين رستن جي هيٺان حقير انسانن جو ڪيترو وڏو ميڙ آهي. زندگيءَ جا ڪيترا افسانا، ڳجهارتون ۽ جذبا بلڪل آهن. ۽ جڏهن هي تڙپندڙ روح ٻاهر گهٽين ۾ نڪرندا آهن ته هو اهو سڀ ڪجهه لڪائي ڇڏيندا آهن جيڪو انهن جي دلين تي گذرندو رهي ٿو.

هو هن خيال کان ڊڄي ويو ته ڪير هن جي منهن مان هي اندازو نه لڳائي وٺي ته هو ڪيترو ڏکارو، مظلوم ۽ مايوس

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هو. نه صرف هن جي ذات کي ٿي هن واقعي بابت ڪجهه خبر هئڻ گهرجي، جيئن ڪوبه خاموشيءَ سان هن طرف رحم ڀرين نظرن سان ڏسي اهو نه سوچي، ته ويچاري ايوان کي ڇا ٿي ويو آهي. ايوان پنهنجي واسڪوٽ کي ڇڪي درست ڪيو. واچ ڏٺي کيسي ۾ سگريٽ ڦوليو ۽ آرام سان ان سگريٽ کي دکائي، جوزف اسڪوائر ڏانهن اٿين وڌڻ لڳو، ڄڻڪ دنيا ۾ ڪيس ڪابه تڪليف نه هئي.

سوڙهي ايلزبيٿ بازار ۾ زندگي هڪ نديءَ وانگر روان هئي. پر جوزف اسڪوائر ۾ زندگي سمنڊ جيان لهرون هڻي رهي هئي. گهڻ گهٽ وارا سڀ ماڻهو هتان کان ٿي جدا طرفن ۾ ورهائجي ويا ٿي. ٽرامون گڙ گڙ ڪنديون رستي جي پٽرن کي ڏوڙينديون وڃي رهيون هيون. هو گهٽي قدر پنهنجون سڀ پريشانيون وساري، ٽرامن تي لوهه ڪندڙ هجوم کي ڏسڻ لڳو. ويهڻ يا گهٽ ۾ گهٽ بيهڻ جي جڳهه حاصل ڪرڻ لاءِ ڏند چڪ ڏيڻ وارا هي انسان کيس چريا نظر اچي رهيا هئا. هو ٿوڻيون هڻي پاڻ لاءِ جاءِ حاصل ڪري رهيا هئا ۽ ٻين کي ٺيلها ڏيئي، انهن جي جڳهه پاڻ حاصل ڪرڻ جي ڪوشش ڪري رهيا هئا. ۽ ڪجهه، جي اڳ ۾ سوار ٿي چڪا هئا، بدحواس ٿي ٻيهر لهڻ جي ڪوشش ڪري رهيا هئا. انهن جون ٽوپيون سڻ تان ڪريو ٿي پيون. ڪن پنهنجن ڪپڙن کي هٿن سان قابو ڪيو هو ته ڪن جي ڪپڙن جا بخيا ادڙي رهيا هئا يا ڦاٽي رهيا هئا.

هن سان هنن جو ڪهڙو مطلب آهي؟ رون سوچيو آخر هيءَ وحشين جهڙي جدوجهد ڇا لاءِ؟

شمع دان ٻرڻ شروع ٿي ويا، ٻهريون، پيو، ٽيون، ايوان رون شمعدانن ٻارڻ واري کي غور سان ڏسڻ لڳو جيڪو ان وحشين واري گوڙ گهمسان کان بي نياز ڪنڌ جهڪايو، ترتيب سان هڪ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٽنهي ڪان پوءِ ٽنهي ڏاڏين وچي رهيو هو. هڪ ڦڪي رنگ جي لپال جي گاڏي ڪڙ ڪڙ ڪندي لنگهي.

شهر جا سيڙهي خطن جا ڊپ هينئر پنهنجو سرمايو هن گاڏيءَ جي حوالي ڪري ڇڏيندا. بورژوا ماڻهو پنهنجن زالن سان سير ڪري واپس اچي رهيا هئا. عورتون وڏن وارن جون آگريون جهليو پيءَ آيون ۽ ننڍين وارن کي مردن ڪنيو هو. باهه وسائڻ وارن جو هڪڙو دستو پرسان وچي رهيو هو. گشتي پوليس وارا پهرو ڏيئي رهيا هئا.

ايوان محسوس ڪيو ته هن گوڙ گهمسان، چرپر ۽ رش ۾ هن جي لاءِ ڪا سڪون واري شي موجود هئي. آهستي آهستي هو مطمئن ٿي ويو، هن جا حواس، جي انهيءَ صدمي سبب ڏيڄي ويا هئا، هاڻ اپڙڻ لڳا ۽ پيون شيون انهن تي اثر انداز ٿيڻ لڳيون. هن پنهنجي ٽوپيءَ کي جيڪا پوئتي سرڪي وئي هئي، درست ڪيو ۽ قدم جهمائي هلڻ لڳو.

مون کي في الحال، گهٽ ۾ گهٽ اڄ رات جي لاءِ هي سڀ ڪجهه وساري ڇڏڻ گهرجي.

هن پنهنجي خيالن جي رخ ڦيرائڻ جي لاءِ هڪ هوٽل ۾ پنهنجي دوستن جي پارٽيءَ ۾ شامل ٿيڻ جو فيصلو ڪيو هن کي بهرحال، ڪنهن بيءَ شئي بابت سوچڻ گهرجي. هو ڪافي ذهني پيڙا سهي چڪو آهي، هن شراب جو گهڻي مقدار پيئڻ جو فيصلو ڪيو. اڪثر ماڻهو پنهنجي تڪليفن جو علاج شراب ۾ ڳوليندا آهن، هو به ان مان فيضياب ٿيندو. ڪيس خالي گهر ۾ اڪيلي رهڻ کان پاسو ڪرڻ گهرجي، نه ته هن جو ساهه گهٽجي ويندو. هن هوٽل ڏانهن هلڻ شروع ڪيو جتي هن کي دوستن جي ملڻ جو يقين هو.

ايوان انهن ماڻهن مان هو جيڪي سولائيءَ سان مخمور نه ٿيندا آهن. هن جي مضبوط ارادي جي قوت هميشه شراب جي

نشي تي قبضو رکندي هئي، ۽ هن پنهنجي اندازي کان وڏيڪ پيئڻ جو خيال به نه ڪيو، پر پوءِ به شراب کيس فرحت ڏني. هن چرچن پوڳن کي ٻڌو ۽ پنهنجو پاڻ کي انهن چرچن گهڻن ۾ حصي وٺڻ تي مجبور ڪيو، هن ڪجهه ڪلاڪ انهن چاڙي هٽڻ دوستن سان گڏ گذاريا ۽ پنهنجي زال بابت دوستن جي ڳالهين کي تقريباً خوشدليءَ سان ٻڌندو رهيو. اڌ رات کان پوءِ گهر موٽي آيو. نوڪرياڻي پنهنجي سمهڻ واري جڳهه ۾ رڌڻي جي پرسان کونگهرا هڻي رهي هئي. ايوان آهستگيءَ سان دروازي کي اندران ڪلف لڳايو ۽ ديبل پيرن سان هال مان لنگهي ويو. ميز تي پيل هن کي زال جو خط ڏسڻ ۾ آيو جنهن ۾ هن کيس ان ڳالهه کان آگاهه ڪيو هوندو جنهن ۾ هوءَ اچي رهي هئي. هن پنهنجي خواب گاهه جون بتيون ٻاريون ۽ ڪتاب هٿ ۾ ڪري هنڌ تي ليٽي پيو. ليڪن هن اڃان ڪجهه سٽون ڏي پڙهيون هيون. هن جو هٿ ۽ ڪتاب هنڌ تي ڪري پيا ۽ هو پٺ تي ٽنگيل پنهنجي زال جي تصوير ڏانهن ڏسڻ لڳو اٽڪل هڪ ڪلاڪ تائين هو خاموشيءَ سان ليٽندي اکيون کپائي ان خوبصورت چهري کي ڏسندو رهيو، جو کيس بي حد پيارو هو. هو پنهنجي جذبن تي قبضو ڪري هڪ ارادو قائم ڪري رهيو هو. وقتي طور تي هن جا چپ هي لفظ چوندي چريا "ائين ڏي ڏيندو!" شايد هي لفظ خود کيس به مشڪل سان ٻڌڻ ۾ آيا هجن. غير شعوري طور تي هو پنهنجي خيالن جي زنجير جي آخري ڪڙي ڳنڍي رهيو هو، جا شايد هن مسئلي جو حل ٿي سگهي ٿي. جنهن کان پوءِ هو هنڌ تي اٿي ويهي رهيو ۽ سماوار واريون ٻئي بتيون وسائي ڇڏيائين. جڏهن هو ٻيو دفعو هنڌ تي ليٽيو ته هن پنهنجو پاڻ کي بهتر سمجهندي نڌڙي آواز ۾ چيو "ميگدا.... ميگدا!!"

ميگدا ارن ... پنهنجي مڙس کي اطلاع ڏنو

آخري ڏينهن ٻپهريءَ واريءَ گاڏيءَ ۾ ايندي. ايوان هن خيال کان، ته ان ڏينهن جو آخري حصو يا اٽڪل شام ٿي هوندي، خوش هو، ۽ هن وٽ پنهنجي دماغ کي ترتيب ڏيڻ جي لاءِ پورو ڏينهن هوندو.

گذريل رات هوٽل کان واپس اچڻ مهل هو ميگدا جي خط جو منتظر هو. هن کي پنهنجي منتشر خيالن کي ترتيب ڏيڻ ۾ توقع کان ٻه گهٽ وقت لڳو، جيتوڻيڪ هو گذريل رات غير معمولي طور تي دير ڪري گهر آيو هو ۽ پوءِ ڪافي دير تائين سمهي نه سگهيو هو، صبح سان هن جي ننڊ ڦٽي وئي هئي ۽ هو جلدي اٿي پيو هو. هو فڪرمند هو پر ٺيڪ هو. هن جي شڪل مان ڪاهوڪيءَ پريشانيءَ جا اهڃاڻ اڏامي ويا هئا. طوفان گذري چڪو هو. ايوان جو ارادو مضبوط هو.

هي ارادو ڪهڙو هو؟ ڇا هو پنهنجي زال کي جدا ڪري رهيو هو؟ يا ڪيس پنهنجي ۽ پنهنجي ٻچڙيءَ جي لاءِ ماهيانو خرچ وٺي جدا ٿيڻ جي صلاح ڏيڻ جو هو؟ هي خيال هن جي ذهن ۾ پيدا ٿيو به هو، ليڪن جلدئي ڪيدي ڇڏيو هئائين. هن محسوس ڪيو ته هو پنهنجي اڳواٽي سخت حالت جي تلافي اهڙي نموني نٿو ڪري سگهي. ڪيس پنهنجي زال کي عدالت ۾ وٺي وڃي سزا ڏيڻ به نٿي سونهيون. هو هڪ معزز ماڻهو هو ۽ بدناميءَ واري هيءَ حالت، هن لاءِ سهڻ کان مٿي ٿيندي ليڪن هن کان سواءِ هو سختيءَ واري رويي مان ڇا حاصل ڪندو؟ ڇا هي سڀ ڪجهه هن جي مستقبل کي مڪمل طور تي تباهه ڪرڻ جو سبب ته نه ٿيندو؟ ڇا هي ڳالهه ٺيڪ جوڳي آهي، ته ميگدا کان اها گهڙي، جا هن جي ٻارڙيءَ کي هن جي پرسان آڻي، هن کان هن جو مڙس ۽ گهر کسي وٺندي؟ ۽ اگر هو انهي مقدر کي، ڪابه شڪايت ڪرڻ کان سواءِ برداشت ڪري ته ڇا هو خود، ذهن سان جي ان ڏکي رفاقت کان پوءِ اڪيلو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

زنده رهي سگهندو، خاص ڪري جڏهن ته هو ڪيس اڄ به اُئين ئي چاهي ٿو جيئن ان پهرين ڏينهن کان ڪيس پنهنجي گهر آڻڻ پئي چاهيو؟ نه، ڪلهه کان هن جي محبت، اهڙي جذبي جي شڪل اختيار ڪري ورتي هئي، جنهن ۾ درد به شامل هو- جڏهن ڪيس خبر پئي ته هڪ پارڙي هن جي رقيب آهي، ته هو ان خوف کان ڏڪڻ لڳو ته ڇا ميگدا جي دل ۾ هن جي لاءِ ڪا جڳهه آهي؟

ايوان رون جي پريشاني ختم ٿي چڪي هئي ۽ هو مطمئن نظر پئي آيو. هن جلدي ڪپڙا پاتا، نيرن ڪئي ۽ نوڪرياڻيءَ کي هن جي مالڪياڻيءَ جي واپسي جي وقت کان آگاهه ڪيو ۽ اهو پڻ ته ڪيس هن جي لاءِ ڇا پچائڻو آهي! ان کان پوءِ هن سگريٽ دکايو ۽ گهران روانو ٿيو.

آفيس وڃڻ ۾ اڃا ڪافي وقت هو. ان ڪري هن سير ڪرڻ جو فيصلو ڪيو. اميد ته جون جي آخري گرم صبح، واري هي بي مقصد چهل قدمي، سندس ڪلهوڪي ارادي کي ويتر مضبوط ڪندي. هو تازي هوا کائيندو، پنهنجي روزانه فرض جي پورائي جي سلسلي ۾ جدا طرفن ڏانهن ويندڙ خوش و خورم ماڻهن جي چهرن کي، جيڪي شايد ڪلهوڪن ڇڏيلن فرضن کي پنهنجي اندروني ڪشمڪش ۾ اڪائي، وري مڪمل ڪرڻ ۾ پرعزم هئا، ڏسندو رهيو.

هو ڇوڪرين جي هاءِ اسڪول جي پرسان لنگهيو. تقريباً اٺين وڳي جو وقت هو، ٻار اسڪول ڏانهن ڊوڙندا وڃي رهيا هئا. انهن سان گهڻا نوڪر، وڏي ڀيڻ يا ماءُ جي سنڀال ۾ هئا. ايوان هڪ هنڌان بيهي، مائرن کي پنهنجي منڙين ٻچڙين کان موڪلائيندي ڏسندو رهيو. هو انهن تي نوڙي انهن کي هدايتون ڏيئي رهيون هيون. پوءِ انهن جو منهن پيار سان چمي انهن کي ان وقت تائين ڏسنديون رهن ٿيون، جيستائين هو اسڪول جي در ۾

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

انگڙ ونگڙ رستن ۾ غائب لٿي ٿي ويون. هن جي ميگدا به اهوئي
ڪجھ ڪري ها. ڪيس خبر هئي ته هوءَ به پارڙيءَ کي ان
مهل تائين نه ڇڏي ها جيستائين ڪيس پارڙيءَ جي غائب ٿيڻ
جي پڪ نه ٿئي ها. جڏهن هي خيال هن جي دماغ مان بجلي
جي تيزيءَ سان لنگهيو، ته هن جي چهري تي هلڪي مرڪ پيدا
ٿي. پارن جي اچڻ جو سلسلو گهٽ ٿيندو ويو ايستائين جو
هو سيئي اسڪول جي عمارت ۾ گم ٿي ويا، فقط دير سان اچڻ
وارا ڪجھ پار پهرين سبق جي ختم ٿي وڃڻ جي خيال ڪري
ڊوڙندا اچي رهيا هئا، آخرڪار اها جڳهه سڄي ٿي وئي.

ان ڏينهن، وقت هن جي لاءِ ڏاڍو سست رفتار هو. زال
جي واپسي جي انتظار جو وقت مشڪل سان گذري رهيو هو.
ڪجھ اهڙن دوستن سان گڏ ماني کائڻ جي لاءِ صوفيہ آٿيليند
جي طرف ويو، جن جا ڪٽنب اڳ ۾ ئي پهراڙيءَ ۾ هئا.

”ڇا اڃا تائين اڪيلو ئي آهين؟ انهن مان ڪن پڇيو.

”فقط اڄ رات تائين“ هن مشڪندي جواب ڏنو. ”منهنجي
زال اڄ شام پنهنجي مائٽن مان اچي ويندي، جنهن کان پوءِ
ڪجھ ڏينهن ۾ اسين ڪٿي موڪل ملهائڻ هليا ويندا سين. اسان
جون ٻگون سفر جي لاءِ تيار ئي هن“

ڊائريڪٽر صاحب توهان ڪٿي وڃڻ جو ارادو ڪيو آهي؟

”شايد هيلي-گولينڊ ويندي، برلن ۽ هيمبرگ به وڃون
يا ٽيوبمو ندي جهڙي ڪنهن خاموش ڪناري واري جاءِ تي،
يا ڪنهن ٻئي طرف ميونخ، سالسبرگ ۽ الپائين ليڪ ڏانهن وڃڻ
ٿئي. مان اڃا تائين ڪو فيصلو نه ڪري سگهيو آهيان، ڏسندس
ته زال ڪهڙي تجويز ڏئي ٿي.“

ماني ڪائيندي رون جي طبيعت راس نه هئي، ان ڪري
کائڻ کان پوءِ هو جلدئي روانو ٿي ويو، شايد هو گاڏي نڪري
وڃڻ جي خيال کان ڊڄي رهيو هو. ڪاريءَ ڪافيءَ جو پيالو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڦاڙيءَ ۾ اوني ننڍڙو گهر هٿ اچي ويو. هن پنهنجي زال جي ڪمري ۽ ڪاڏي جي ڪمري جون دريون کولي ڇڏيون ته جيئن هو انهن ڪمرن ۾ ٻوسٽ محسوس نه ڪري. هن سمهڻ جي ڪمرن ۾ تازن گلنار ۽ گلاب جي گلن جو هڪ گلدستو، جو هن واٽ تان خريد ڪيو هو، رکي ڇڏيو. زال جي ڪمري کي ڪلف سان بند ڪيائين ۽ نوڪرياڻيءَ کي سٺين وڳي ڪاڏي تيار ڪرڻ لاءِ حڪم ڏئي آفيس ڏانهن گهمندو ڦرندو، هلندو ويو. جيتوڻيڪ اڃا آفيس جو وقت نه ٿيو هو، ڇو ته هو وقت جي رفتار کي تيز ڪرڻ چاهيندو هجي. هو پاڻ کي مشڪل سان ضابطي ۾ رکي رهيو هو.

پر جيئن جيئن ڇهين وڳي جي گهڙي ۽ ان سان گڏ زال جو اچڻ ويجهو اچي رهيو هو، هو بي آرام کان بي آرام ٿيندو ويو، آخر ٻه ته هن کي زال سان ٿيندڙ ملاقات جو خوف هو. هو هيڊ خزانچيءَ جو ٿورائتو هو، جنهن ٻنڪ کان اسٽيشن تائين هن جو ساٿ ڏنو، هو اڪيلائيءَ کان گهٻرائي رهيو هو جڏهن خزانچي هن کان ڌار ٿيو ته اچڻ وڃڻ وارن ماڻهن جو ميڙ ڪيس پنهنجي اندر ۾ لڪائي ڇڏيو. سيٽين جي لڳاتار آوازن، اسٽيشن جي عملي، دانهن، ڪوڪن، سڀني طرفن کان اچڻ وارين گاڏين جي ڪڙڪڙ مان بدحواس هئڻ باوجود، هو ان شيطاني گوڙ گهمسان کي پسند ڪري رهيو هو. ڇاڪاڻ ته هي گوڙ گهٽي حد تائين ميگڊا جي حواس کي پنهنجي طرف ڇڪي وٺندو ۽ هوءَ پرسان هن جي منهن جي نقشن کي ڏسي هن جي اندرين خيالن جو ڪاٿو نه لڳائي سگهندي، جن جي احساس کان هن جو منهن ڳاڙهو ٿي رهيو هو.

●

گاڏيءَ جو سگنل ٿيو، ڪجهه منٽن بعد گاڏي پليٽفارم تي پهچي وئي. هن پنهنجي زال کي گاڏي مان لهندي ڏٺو. هن پاڻ کي ڏڪندو محسوس ڪيو. ڪجهه قدم اڳتي وڌي، هو سندس پرسان پهچي ويو. ميگدا جي منهن تي رت جي ڳاڙهاڻ جي هڪ ننڍڙي لهر ڊوڙي آئي. زال سان ڳالهائڻ کان اڳ ۾ هن هڪ ڦليءَ مان ڳالهائي اطمينان محسوس ڪيو. ميگدا هن جي ٻانهن کي جهلي، ذري گهٽ ڇڪيندي، ٽڪڙي هلڻ لڳي. هن جي نظر بلڪل ساڳيون هئي. هن جا ڳل ٻاهر وانگر پرانڊا پئي محسوس ٿيا. ايوان رون هي نه سمجهي سگهيو ته ميگدا ڇو اهڙي نموني پريشان ٿي هئي، جڏهن هو پهريون دفعو ڪيس مليو هو. ڪيس هي به ڊپ ڪٿي رهيو هو ته هن جي ڪنهن حرڪت ڪري ظاهر نه ٿي پوي ته هو ڪٿان اچي رهي هئي ۽ هوءَ ڪهڙي مطلب لاءِ وئي هئي. هن جو مڪمل ڌيان پنهنجي راز لڪائڻ تي لڳل هو، جيئن هن جي مڙس کي هن تي شڪ نه ٿئي. پر رون هن جي هٿ کي زور ڏئي ڪيس پنهنجي طرف ڇڪي ورتو— نه نه ڪيس ڪوبه شڪ نه آهي. ميگدا کي، گاڏيءَ ۾ سوار ڪرائڻ ۽ گهر لاءِ روانو ٿيڻ وچ ۾ هوءَ اطمينان سان ساهه کڻڻ لڳي— ”هڪ دفعو وري پهچي وئي آهيان!“

”ڇگو ميگدا،“ رون ان خاموشيءَ کي، جا ان وقت کان جڏهن هو گاڏيءَ ۾ سوار ٿيا هئا، لڪائي ڇڏي هئي، ۽ جنهن کان هو ٻئي ڊڄڻ لڳا هئا، ٽوڙيندي چيو: ”ڇا تنهنجو وقت سٺي نموني سان گذريو؟ ڪا خاص تڪليف ته ڪانه هئي؟“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”وقت تمام سٺي نموني سان گذريو، سڀ ڪجهه ٺيڪ هو.“ هن جي زال جواب ڏنو.

”ڇا اهي سڀ ماڻهو خيريت سان هئا؟“

”هائو، بلڪل!“ بابا جي طبيعت هڪ مهينو اڳ ڪجهه ناساز هئي، انهن مون کي ان کان آگاهه نه ڪيو هو، ڇو نه هن مون کي پريشانيءَ ۾ وجهڻ نٿي چاهيو، پر هاڻي هو ٺيڪ آهن، بلڪل تندرست آهن.

”انهن کان جدا ٿيندي وقت تو کي مشڪل کي منهن ڏيڻو پيو هوندو. ڇا هي صحيح نه آهي ميگڊا؟“ ايوان رون پڇيو.

رت هڪ دفعو وري ميگڊا جي ڳلن تي ڊوڙڻ لڳو، هن جون اکيون جهڪي ويون ۽ ررن سان نه ملڻيون. الا ان ننڍڙيءَ ٻارڙيءَ کان جدا ٿيڻ هن لاءِ ڪيترو نه ڏکيو هوا پر هن کي ڪو جواب ڏيڻ لاءِ هوءَ مجبور هئي.

”تو کي نه خبر ٿي آهي نه مون کي پنهنجي ماءُ پيءُ سان ڪيتري محبت آهي؟ ۽ هو پوڙها ٿي ويا آهن، هنن جي زندگيءَ جو هر سال غنيمت آهي ۽ هر سال انهن کي ايندڙ سال پهر ملڻ جي اميد تي، ڇڏي ايندي آهيان.“

”ڇا اڃان تائين انهن جو ارادو پراگ اچي رهڻ جو ناهي؟“ ايوان پڇيو. ”اسان انهن جي لاءِ هڪ ننڍڙو دلفريب ۽ آرام ڏيندڙ گهرڙو کولي کين هر ممڪن آرام پهچائڻ جو انتظام ڪنداسين. ڇا تو انهن کي ان ڳالهه تي مجبور نه ڪيو؟“

ميگڊا جي پراڻي گهر کان مولي اچڻ تي ايوان رون سدائين اها ئي تجويز پيش ڪندو رهندو هو. ليڪن هوءَ ان کان نٽائيندي هئي، بيشڪ کيس پنهنجي مائٽن جي قربت پسند هئي پر جيڪڏهن هو پراگ اچي رهن نه نه ڏي ميگڊا سان ملڻ جو ڪهڙو وسيلو باقي وڃي رهندو؟

هو ٻيو ڪهڙو ٻهانو ڳولي سگهي ٿي؟ محبت جا ٻه مختلف قسم هميشه هن جي اندر ۾ وڙهندا رهيا پر ڪٽ، سدائين ماءُ جي ئي ٿيندي رهي.

”تون ڪيترو نه سٺو آهين ايوان! ميگدا جواب ڏنو. پر منهنجو خيال آهي ته هو ڪونه مڃيندا. هو تمام پوڙها ٿي ويا آهن. هو ان ماحول ۾ خوش آهن، جنهن ۾ هنن پنهنجي زندگي گذاري آهي- پراگ جي زندگي کين راس نه ايندي، اگر خدا نه ڪري انهن کي ڪو حادثو پيش اچي ويو ته هو ان کي پنهنجي گهر ڇڏڻ جو سبب سمجهندا. ان کان سواءِ ان نموني خرچ به وڌي ويندا.

هينئر به تون انهن سان جهڙي نموني جو سلوڪ ڪري رهيو آهين. ان لاءِ مان نٿي سمجهان نه ڪهڙي طرح تنهنجو پورو شڪريو ادا ڪريان.“

ميگدا گرم جوشيءَ سان هن جي هٿ کي زور ڏنو.

ايوان رون کي بي انتها خوشي وڪوڙي وئي. هن جي هٿ کي پنهنجي هٿ ۾ دستور جيان زور ڏيندي هن پيار مان چيو: ”ميگدا سدائين مون سان اهڙي محبت ڪندي رهڻ! هيءُ ئي بهترين شڪريو آهي جو تون مون کي ادا ڪري سگهين ٿي.“

ان کان پوءِ گهر پهچڻ تائين هو ڪجهه منٽن لاءِ چپ رهيا.

ٻئي ڏينهن، پوءِ هي جوڙو پراگ کان روانو ٿي ويو.

ايوان بي چين هو. منظر جي تبديليءَ جي لاءِ نه، پر هن سال، هن سفر ڪرڻ اصل نه ٿي چاهيو، ڇو ته هن پنهنجي تجويز تي جلدي عمل ڪرڻ ٿي گهريو. پر هن سال سير ملتوي ڪرڻ جو ڪو معقول سبب هن وٽ نه هو، جيڪو پنهنجي زال کي ٻڌائي سگهي. موڪل نه ملڻ جي ٻهاني ڪرڻ جو به

وقت نہ رهيو هو. چو تہ ميگدا جي ٻڪن وچان ڪان اڳ ئي هر شي جو انتظام ڪيو ويو هو ۽ ميگدا کي ٻہ هيءَ خبر هئي تہ ايوان کي سياحت جو ڪيتري قدر شوق آهي- ان ڪري هو روانا ٿي ميونخ پهتا.

ايوان رون جو خيال هو تہ روزمره جي زندگيءَ جي چڪر کان ٻاهر ڏارئين ماحول ۾ ڏارين ماڻهن ۾، هن جيڪي ڪجھہ چوڻ چاهيو ٿي، ان جو سٺو وجھہ ملي ويندس. سياحت ڪندي جڏهن هو هميشه کان وڌيڪ هڪ ٻئي کي ويجهو ٿيندا هئا، تہ گهر جي ڀيٽ ۾ هڪ ٻئي لاء وڌيڪ حجت محسوس ڪندا هئا. رون محسوس ڪندو هو تہ ڇاڻ هو هڪ ٻئي جا محبوب آهن.

ٻاڻ جنهن موقعي جي ڳولا ۾ هو، اهو هن جي اميد کان اڳ اچي ويو. هو ميونخ ۾ هڪ هفتو رهيا ۽ ٻچاڙيءَ واري ڏينهن ڏينڊ استرين-برگ جي سير تي ويا. اها هڪ گرم وٽندڙ صبح هئي. جڏهن هو استرين-برگ پهچي گاڏيءَ مان لٿا ۽ ٻيڙيءَ ۾ سوار ٿيا تہ صبح جي ٿڌي هوا جا وٽندڙ جهوٽا پاڻيءَ مٿان لهرون ڏاهي رهيا هئا.

هنن جي ٻهرين منزل ليوني هئي. جتي هو روٽ مٿن جي چوٽيءَ تي چڙهي ڏور نظر ايندڙ آلپس جو مزو ماڻيندا رهيا. ڏيڍ ڪلاڪ کان پوءِ هو ڪناري تي موٽي آيا، تہ جيئن ٻيءَ ٻيڙيءَ تي سوار ٿي ڪجھہ اڳتي وڃن. ليوني جي واهڻ جو هڪ ننڍڙو ڪٽنب ان ٻيڙيءَ تي هنن سان گڏ ئي سوار ٿيو. هي ٻن ٻارن وارا جوان زال مڙس هئا. گھنڊيدار وارن وارو ننڍڙو حرڪتي ڇوڪر، اٽڪل ٽن سالن جو هو. جيڪو خوشيءَ واري حالت ۾ جهاز جي عرشي تي ڊوڙي رهيو هو ۽ ٻنجن سالن جي ڦڪي رنگ واري ڪمزور ڇوڪري گهٽن ئي ڪپڙن ۾ وڙهي هئي. هي سمجهہ سولو هو تہ ميٺن ڳالهن واري هي ڇوڪري ڪنهن

سخت بيماريءَ مان تازو اٿيل آهي. ظاهر ۾ بيماريءَ جي گرفت اجا ناڏين ڇوڪريءَ جو پيڇو نہ ڇڏيو هو. هڪ صحتمند نوجوان ڇوڪري هن جي سنڀال تي لڳل هئي. پر ان ڇوڪريءَ جي نظرداري ماڳ پاڻ خود ڪري رهي هئي ۽ هن خيال ڪري خوش هئي تہ هوءَ پيو دفعو ڪيس ڊنلڊ جي سير جي لاءِ اڄ جي قابل ٿي سگهي آهي. هوءَ هن بيماري مان اٿيل پياري نينگريءَ جي منهن تان پنهنجون اکيون هٽائي نٿي سگهي. جنهن جي هنڌ تي هن گهڻيون ڏي راتيون گرم ڳوڙهن ۽ پرخلوص دعائن سان گذاريون هيون. ڇوڪري ٽڪل ۽ بي مقصد اکين سان ڊنلڊ کي ڏسي رهي هئي، جنهن جي شفاف متاڇري جي هيٺان ساوڪ ستل هئي. هن جون نگاهون هڪ ٽڪي تي ڄميل هيون. جتي هوءَ پاڻي سان ساموندي پرين جي نڪري اچڻ جي اميد وار هجي، ڪيس انهن پرين بابت گهڻيون ڳالهيون معلوم هيون. هن جي ماءُ گهڻو ڪري ڪيس انهن پرين جي ڪهاڻي ٻڌائيندي هئي. ڪڏهن ڪڏهن هن ٻارڙيءَ ڪنگهيو پئي ۽ ان وقت هن جي ماءُ، هن جي ڳچيءَ کي ريشمي رومال ۾ نهايت خبرداريءَ سان ويڙهيو هو سندس ننڍڙين ڇنڇنيارين ٿونٺين کي وڏي ڪوٽ ۾ لڪائي ڇڏيو ٿي ۽ هر حرڪت ڪن ساڻ ڇوڪريءَ جو منهن ڇمي ٿي ورتو.

ايوان رون پنهنجي زال کي غور سان ڏسندو رهيو- جنهن جون اکيون ان ڇوڪريءَ جي منهن تي دير تائين ڪتل ٿي رهيون ۽ وري وري ان ڏانهن موٽي آيون ٿي. ايوان سمجهي رهيو هو تہ هن جي زال جي دل ۾ ڪهڙو ماندائي متل آهي. هوءَ پنهنجي ٻچڙيءَ بابت سوچي رهي آهي.

وڏندڙ صبح، نازي نکي هوا، پري ڪاڻ آلپس جبل جو نظارو، هن جي روح مان محبت ۽ نرمائي جا سر ڦٽي رهيا هئا. هو معمول کان وڌيڪ حساس ۽ متاثر ٿيڻ واري حالت ۾ هو.

هو پنهنجي زال جي خيالن جي ڪٽ ڪري رهيو. هاڻو هوءَ پنهنجي ٻارڙيءَ جي باري ۾ سوچي رهي هئي. هن جي ننڍڙي ٻارڙي به اهڙي نموني سخت بيمار ٿي سگهي ٿي! ڪيس بخار به اچي سگهي ٿو. بيهوشيءَ جي حالت ۾ هوءَ پنهنجيءَ ماءُ کي ڏي ته پڪاريندي، پر هن جي ماءُ جي نرم هٿن بدران ڪو ڊاڪٽر هٿ هن جي تيمارداري ڪندو. ڇو ته هن جي ماءُ کي هن وٽ اچڻ جي همٿ نه ٿي سگهي. موت سان پنهنجي آخري ويڙهه ۾ ڇوڪريءَ جون ڏنڊ پيل اکيون هن کي ڳوليندڙيون جا کيس دنيا جي سڀني شين کان پياري ۽ پياري هئي. هوءَ پنهنجون ٻانهون هن جي ڪنڌ کي ياڪر ۾ ڪرڻ لاءِ ڦهڙيندي جنهن ۾ ٻهڙيون ۽ آخري خيال ان ٻارڙيءَ جو هو. پر هي بي مقصد هوندو. هن جي آخري آهه ڏاڍي ڏک سان دل مان اٿندي ته، ”هن پنهنجي ماءُ جي سيني تي دم ڏنو.“

هي سوچي ايوان رون جون اکيون پرجي آيون ۽ هن جي زال جي سيني مان هڪ آهه نڪتي. ڄڻ هن جي خيال ۾ حقيقت پرجي وئي هجي.

هن هُن جو هٿ پنهنجي هٿ ۾ ورتو. ”ميگدا تون هن وچاريءَ کي ڏسي دکي ٿي رهي آهين؟“

هن جي زال ڪو جواب نه ڏنو. هن جون اکيون ٻاتار ۾ ڏسنديون رهيون. هن جا پنبڻ ڏڪندا رهيا.

”پر ان جي باوجود هي ٻارڙي ڪيتري نه خوش قسمت آهي.“ ذري گهٽ سرپاٽ جي حالت ۾ چيائين: هن جي ڏهل ڏڪور ڪهڙي نه خبرداريءَ سان ٿي رهي آهي.“ ”هن جي ماءُ هڪ حفاظت ڪندڙ فرشتي جيان هن جي نظرداري ڪري رهي آهي.“

ميگدا جي ڳالهين تان به ٿلها ٿلها ڳوڙها هيٺ ڪري پيا هوءَ مڙس ڏانهن ڏسڻ جو حوصلو پاڻ ۾ نه پئي ساري سگهي.

”ميگڊا! پڊا“ ايوان هن جو هٿ وٺندي چيو ”مان گهڻي وقت کان توکي هڪ ڳالهه چوڻ چاهيان ٿو. هن دنيا ۾ ڪيترا ئي يتيم ٻار آهن. جن جي ڪنهن سان ڪابه مائٽي ڪانهي ۽ هو پنهنجي سڀ کان وڏيڪ ضرورت واري شي کان محروم آهن ۽ هي ننڍا ڇاڪاڻ ته پيار ۽ رک رکاءُ جو کهڙو مطلب آهي ۽ جيئن ته اسان کي خود پنهنجو ڪٽنب نصيب نه ٿيو آهي ۽ اسان جي ٿهل ٺڪور لاءِ ڪو ٻار به ناهي، ته ڇا اسان ڪنهن اهڙي يتيم ٻي گهر ٻارکي جهوليءَ ۾ ننڍا وٺي سگهون ۽ هيءَ ڳالهه اسان جي زندگي لاءِ ڪيتري ونڊرائيندڙ ٿيندي، ميگڊا؟

ميگڊا جواب نه ڏنو. پر هن جي ڇاتيءَ جو هيٺ مٿي ٿيڻ هن جي جذبن جي گهرائي ظاهر ڪري رهيو هو ۽ هن جي مڙس جي لفظن هن جي خيال ۾ ڪيڏو وڏو طوفان پيدا ڪري ڇڏيو هو.

”ميگڊا!“ تو ڪوبه جواب نه ڏنو. ”ڇا تون هن صلاح سان متفق ناهين؟ ڇا توکي هن ڳالهه جي ڪابه پرواهه ڪانهي؟“

”جيئن تنهنجي مرضي هجي ڪر.“ هن جا لفظ مشڪل سان پڌرا ٿي آيا.

آه! مون کي خبر آهي ميگڊا ته تون مون کي مايوس نه ڪندينءَ“.

ايوان نرميءَ سان چيو: ”جيڪڏهن توکي پنهنجي مائٽن جو خيال آهي ته يقين ڪر ته جيڪڏهن مان اوچتو مري وڃان ته ڪٽنب جي هن گهڻائيءَ سان ڪنهن جو حق نه مرندو. مون تو سميت سڀني جي لاءِ انتظام ڪري ڇڏيو آهي.“ هن گهڻيءَ دلچسپي سان ڳالهه جاري رکندي چيو، ”هڪ، ٻنا ماءُ پيءُ جي ٻار، پنهنجي مائٽن کي اسان ۾ ڳولي وٺندو. ڇا! تون اهڙو ننڍڙو گهنڊيدار وارن وارو ٻار ڳولڻ پسند ڪندينءَ؟“

ميگدا جو هٿ هن جي هٿ ۾ ڏکي رهيو هو. ”ايوان! جهڙو به تون پسند ڪرين مان ان سان متفق آهيان.“

ايوان چپ هو. پوءِ هن چيو: ”يــا تون هڪ ننڍڙي ڇوڪري پسند ڪندين؟ هڪ اهڙي ننڍڙي ٻارڙي جنهن کي اسان وٽ ڏي سمجهه اچي. هوءَ جلد اسان سان هري ويندي ۽ پنهنجي مائٽن کي اسان جي وجود ۾ گهولي ونندي. اسان ان جو نالو پنهنجن ڏي نالن تي رکنداسين. تو کي ڇوڪري ڏي پسند ايندي؟ ڇا... هي صحيح ناهي ميگدا؟ ڇوڪري جهٽ پنهنجي ڪري سگهجي ٿي. تون ڪيس پنهنجن هٿن سان ڪپڙا پارائي سگهين ٿي ۽ ڪيس جيئن چاهين ناهي سگهين ٿي ۽ هن جي دل ۽ دماغ کي جنهن سانچي ۾ گهڙين، گهڙي سگهين ٿي. ها منهنجو خيال آهي ته تون ڇوڪريءَ سان وڏيڪ جلد ڏهي ويندينءَ ڇا نه؟“

هن نوجوان عورت جون اکيون پرجي آيون. جيتوڻيڪ هن جي ڳلن نان اهي به ڳوڙها سڪي چڪا هئا، پر حد کان وڏيڪ ڏک جو احساس هن جي روح تي پکڙجڻ شروع ٿي ويو. هن جون اکيون جي پنهنجي ويجهي ماحول کان بي خبر هيون ڪنهن پٿي هنڌ لڳل هيون ۽ هن جي دل موت جهڙي تڪليف سان گڏ ڪٽي پٿي هنڌ پهتل هئي. اگــر ڪڏهن انهي خيال ڪرڻ جي پاڻ ۾ همت به سمجهي ته هوءَ پنهنجي ميگدا کي ڪڏهن نه ڪڏهن پنهنجو ڪري سگهندي پيا ڪا اميد جي روشني هن جي دل کي روشن ڪري سگهي ٿي ته هاڻ اها اجهامي ويندي!

جيڪو خيال هن جي پنهنجيءَ ٻچڙيءَ جي ملڪيت هو ۽ جيڪو ڪجهه آخري دم تائين ان لاءِ ڪري سگهي ٿي، هينئر هڪ ڌارئين ٻار جي حوالي ٿي رهيو هو. جا جڳهه هن جي خيال ۾ هن جي پنهنجي ننڍڙي ٻچڙيءَ جي لاءِ هئي. هاڻ

ڪيس ڪڏهن نہ ملي سگهندي. آه! هي خيال ڪيترو نہ دردناڪ آهي. ڪمزوريءَ جي هڪ گهڙيءَ جي سزا ڪيتري نہ ڏيڇاريندڙ هئي ۽ ڪنهن ٻئي جي لاءِ ٿيل گناهہ جي ڪيتري وڏي تلافي! هن جي ننڍڙي ميگڊا هاڻ صحيح معنيٰ ۾ هن ڪان وڇڙي ويندي ۽ هوءَ سدائينءَ جي لاءِ پنهنجي جائز حق ڪان محروم ٿي ويندي.

پنهنجي مڙس جي اڳيان پشيمان ٿي پنهنجي راز کي ظاهر ڪرڻ جو خيال هن جي دماغ ۾ ڪَيڏي جيان چنبڙي پيو پر هن، انهي خيال کي زبردستيءَ دماغ مان ڪيڏي ڇڏيو. اهڙي وقت ۾، جڏهن تہ ايوان هڪ نيڪيءَ جي ڪم ڪرڻ جو ارادو ڪري رهيو هو ۽ بدقسمت يتيم کي ماءُ ٻيهر بخشي رهيو هو، هوءَ ڪيس پنهنجو خوفناڪ راز ٻڌائي حيران ڇا لاءِ ڪري؟

هڪ ڏڳهي ماهيءَ ڪان پوءِ سواءِ هن ڏانهن لهارڻ جي هن سرٻاٽ واري نموني ۾ چيو "ها ائين ئي ڪر."

"ڇا تون سچ پچ ائين چاهين ٿي. پر مون ڏانهن ڏسين ڇو نٿي؟" ايوان نرم لتوليءَ سان چيو "مون کي خبر آهي تہ اهڙين ڳالهين بابت گفتگو ڪرڻ ڪافي ڏکي آهي." مون کي پڪ آهي تہ ڪنهن خاص تبديليءَ جو امڪان ناهي. پر ان هوندي بہ توکي هي خيال پسند ناهي....!"

ڪجهہ وقت ڪان پوءِ جڏهن ميگڊا کي ان گهڙيءَ جو خيال آيو تہ ڪيس زندگيءَ ۾ ٻيو دفعو پنهنجن جذبن سان ڪيل جنگ جو احساس پيدا ٿيو. اهڙي ئي جنگ، جنهن ڪان پوءِ هن ايوان سان شادي ڪرڻ منظور ڪئي هئي. پر ان جنگ ۾ ڪيس ايوان رون جو سهارو حاصل هو ۽ هن جو همٿ همٿ ۾ وٺي هن ڏانهن محبت ڀرين نظرن سان ڏسي سگهي ٿي. هن مضبوط ارادي سان چيو.

”بلڪل نہ۔ مان توسان مڪمل طور متفق آهيان.“

هن موضوع تي هنن جي وچ ۾ پيو دفعو ڳالهہ ٻولهہ نہ ٿي۔ ذينهن صاف هو ۽ هر شي ٻهڪندي نظر اچي رهي هئي. جولاء جي صبح جا گرم ڪرڻا هنن تي پئجي رهيا هئا. پر هو سڄو ڏينهن چپ رهيا. ڏک جي گهري اداسي، جنهن هن تي قبضو ڪيو هو، ميگدا جي منهن کان پري نہ ٿي سگهي. ايوان ٻهريائين تہ ڪيس وندرائڻ جي ڪوشش ڪئي پر پوء پاڻ بہ خاموش خيالن جي وير ۾ وهي ويو. ان شام جي ڳالهہ ٻولهہ خود هن جي لاء بہ ڪافي پريشان ڪندڙ هئي. هو پنهنجو پاڻ کي انهيء ڳالهہ ٻولهہ لاء گهڻن ڏينهن کان تيار ڪري رهيو هو ۽ جڏهن بہ هو ڳالهہ ٻولهہ شروع ڪرڻ جو ارادو ڪندو هو تہ لفظ هن جي نڙي ۾ ڦاسي پوندا هئا. پر سنجيدگي هوندي بہ ڪافي مزو محسوس ڪري رهيو هو. جيڪڏهن هو پنهنجي چنبڙ چاڻ ڪري ها تہ پاڻ کي بي حد خوش سمجهي ها.

پنهنجي زال سان مٿين ڳالهہ ٻولهہ کان پوء ايوان بي آرام ٿي پيو. هن پنهنجي سياحت کي ننڍو ڪري ڇڏيو. هڪ جاء کان ٻي جاء تائين جلد جلد ويندو رهيو ۽ ڪيترين ئي جڳهيون جتي هن رهڻ پئي گهريو ڇڏي ڏنائين. هو اڪثر ميگدا کي لڪي، سندس تڪليف کي ڏسندو رهندو هو. ميگدا پنهنجو پاڻ کي پوري طاقت سان ضابطي ۾ رکيو ۽ ايوان جي ارادي ڪري جيڪو خوف هن جي دل ۾ پيدا ٿي پيو هو، ان تي قابض ٿي وئي هئي. هوء خوش ڏسڻ ۾ اچڻ جي ڪوشش ڪري رهي هئي. شايد هوء ان اميد جو سهارو وٺي رهي هئي تہ آخري وقت شايد هن تجويز جي پوري ٿيڻ ۾ ڪا رنڊڪ پيدا ٿي پئي. پر اهو ڪيئن ٿي سگهيو ٿي؟ هوء نہ ٻڌائي سگهندي هئي! جيڪڏهن هوء رون جي دل کي پنهنجي ٻچڙيء ڏانهن مائل

ڪرڻ جي ڪوشش ڪرڻ چاهيندي ته ڪيس پنهنجو راز ٻڌائڻو پوندو.

هوءَ ڪجهه به نه ڪري سگهي ۽ ايوان جيڪو هن جي خيالن کي سمجهي رهيو هو، هو پاڻ به اداسيءَ جو شڪار ٿي ويو هو. جيتوڻيڪ هن جي مضبوط ڪان مضبوط فطرت ميگڊا جي حساس روح وانگر متاثر نه ٿي هئي. پر ان هوندي به هو ان غير يقيني دور جي پوري ٿيڻ لاءِ بي آرام هو. مسئلي جو حل هن جي هٿ ۾ هو ۽ هو ان کي حل ڪرڻ جي زبردست خواهش به رکندو هو، پر جڏهن ان مسئلي جي حقيقت تي غور ٿي ڪيو ته هو پنهنجي ۽ ميگڊا جي خيال کان ڏڪي ٿي ويو.

ڪين سالز-برگ ۾ مينهن جي موسم شروع ٿي وئي. جنهن سبب پراگ ڏانهن جلد واپس موٽڻ جو بهانو ملي ويو. ميگڊا ڪنهن به ڪم ۾ دلچسپي نه ورتي. هن سفر ۾ هوءَ ڪنهن شي کان متاثر نه ٿي هئي. گهر وڃڻ جي خواهش به هن جي دل ۾ موجود نه هئي. هن تي بي توجهي قبضو ڪري چڪي هئي. هن جي لاءِ گهر ۽ ٻاهر ۾ ڪهڙو فرق هو؟ حالتون بهرحال مايوس ڪندڙ هيون. مونجهاري مان نڪرڻ جو ڪو به رستو نه هو. ڪنهن به حل ڳولڻ جي لاءِ هن پنهنجن سڀني حواسن کي پوري طرح سان ڪم ۾ آندو. پر ڪيس ڪا به اميد نظر نه آئي. هن جي ذهن جي مٽاڇري واري ڪارڻ کي روشن ڪرڻ جي لاءِ ڪو به اميد جو ڪرڻو ڏسڻ ۾ نه آيو.

هو گهر موٽي آيا. ايوان رون جي موڪل اڃا رهيل هئي. هو آفيس ۾ هي ڏسڻ لاءِ ويو ته اتي ڪو ضروري ڪم ته نه آهي. پر هي فيصلو ڪري ڇڏڻ کان پوءِ ته ڪيس اڃا ٻن هفتن تائين پنهنجي ڊيوٽي تي وڃڻ جي ڪا به ضرورت ڪانهي. هو گهر موٽي آيو. ايندڙ ڏينهن هن هڪ ٻئي سفر جي تياري شروع ڪري ڇڏي.

”ميگدا.... مون کي ٻهراڙيءَ ۾ ڪجهه ڪم آهي“! هن چيو، ”مان هن موڪل ۾ ئي ان ڪم کي پورو ڪرڻ گهران ٿو. پر مان هڪ ٻن ڏينهن ۾ ئي واپس اچي ويندس ۽ جيڪڏهن تون چاهين ته اسان هڪ دفعو وري سياحت جي لاءِ هليا هلنداسين. شايد هوا جو ڪو موافق جهوٽو مون کي تنهنجي مائٽن ڏانهن ڪٺي وڃي. شايد مان تنهنجي مائٽن سان ملان. جيتوڻيڪ هي ڳالهه يقيني ناهي.“

جڏهن هن بيگ کڻي زال کان موڪل ورتي هن اٿين ئي چئي ڇڏيو.

”چڱو ميگدا- جيڪڏهن مون کي رستي ۾ ڪا ننڍڙي يتيم ٻارڙي ملي وئي ته هن کي گڏ وٺي اچڻ تي ناراض ته نه ٿي ويندينءَ. اهڙي ٻارڙيءَ کي ٻهراڙيءَ مان ئي وٺي اچڻ ٺيڪ ٿيندو. اهڙي نموني سان هن جون سيئي اکيون مائٽيون- چاهي ڪجهه به هجن، ڇڄي وينديون ۽ هوءَ ٻراگ ۾ هڪ نئين زندگي شروع ڪري ڇڏيندي. جيڪڏهن تون هن سان نهي نه سکهينءَ ته اسان کيس واپس موڪلي ڇڏينداسين.“

”جيڪي تون بهتر سمجهين.“ ميگدا بي تعلقيءَ سان چيو ”مون کي پروسو آهي ته تنهنجي چونڊ مون کي هر نموني پسند هوندي. تون هڪ معتبر هستي آهين.“

”جيڪڏهن مان ڪامياب ٿي ويس ته توکي خط لکي اطلاع ڏيندس.“ ايوان محبت سان ٻغلگير ٿيندي چيو ۽ هليو ويو.

ٻي ڏينهن گذري ويا، ايوان ڪو به خط نه لکيو. پر چوٿين ڏينهن صبح جو کيس هي خط مليو.

”پياري ميگدا! جنهن شي جي گولا هئي
اها مون کي ملي وئي آهي. يعني هڪ بنا ماءُ
پيءُ جي ٻارڙي، جيڪا تمام ننڍي ٻارڙي

ناهي. جيئن تنهنجو خيال هو. پر ان هوندي به مون کي اميد آهي ته تون هن سان ٺهي ويندين. پرينهن اسان سان نارٿ ويسٽرن اسٽيشن تي ڏينهن جو هڪ وڳي ملجان. خيال رکج ته ماني بلڪل تيار هجي. اسان گهڻو ڪري بکيا هونداسين."

ملاقات جو مشتاق
"تنهنجو ايوان."

●

ميگدا اسٽيشن جي طرف منجهيل دل کڻي پنهنجي مڙس جي استقبال لاءِ وئي. پليٽ فارم تي هوءَ هيڏانهن هوڏانهن گهمندي رهي. اسٽيشن تي پهچندڙ گاڏيءَ جي ڪوڪ پڌي هن جو ساهه ٻيهي رهيو. هيءَ نوجوان عورت اهڙي نموني چپ بيٺي هئي ڄڻ هن جا پير انهيءَ جڳهه تي ڄمي ويا هجن. فقط هن جون اکيون هڪ دٻي کان ٻئي ڏانهن ڏسندي هليون ٿي. انهيءَ ڪولا ۾ ته هن جو مڙس پارٽيءَ سان گڏ ڪهڙي دٻي مان لهي ٿو. پر هر هڪ مسافر استقبال جي لاءِ آيل پنهنجي عزيزن ۽ مائٽن کي ڪولڻندو هن جي پرسان لنگهي ٻئي ويو. هڪ ٻئي پويان ڪيترا مسافر گاڏيءَ ۾ لهي ويا ۽ آخرڪار گاڏي صفا خالي ٿي وئي. دٻن جا کليل دروازا ڪاٺ جي پرن جيان معلوم ٿي رهيا هئا. مشين جي سون سون به گهٽ ٿي وئي. ايوان ڪٿي ڏسڻ ۾ نه آيو. هو نه آيو هو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ميگدا ڪجهہ دير ان انتظار ۾ ويٺي رهي تہ شايد هن جو مڙس ڪٿان نڪري اچي. آخر هوءَ هي خيال ڪري عجب ۾ پئي تہ شايد ڪيس گاڏي جي وقت سمجهڻ ۾ ڀل ٿي هوندي. ڪم ۾ رڌل ريل جي بابوءَ کان ڪجهہ سوال پڇڻ باوجود ڪيس ڪو خاطريءَ جهڙو جواب نہ مليو سگهيو، هوءَ گهر موٽي آئي. ڪيس هي خيال نہ آيو تہ شايد هن جي مڙس کي ڪو حادثو پيش آيو هجي. هن کي خيال آيو تہ شايد هن پنهنجي مڙس جي خط غور سان نہ پڙهيو آهي. يا هن ٿي وقت جو اطلاع ڏيڻ ۾ ڪا غلطي ڪئي هئي. ان کان سواءِ هن جو ڌيان گهٽن ٿي پيئڻ شين ۾ لڳل هو. هن جا خيال بوهيميا ۾ اتر اوير جي طرف پنهنجيءَ ننڍڙيءَ ٻارڙيءَ سان گڏ هئا. هن جي ٻچڙي جا نہ چائنندي هئي تہ هن جي جاءِ تي هاڻي هڪ ٻي ٻارڙي قبضو ڪندي!

ميگدا پنهنجي گهر جي سامهون واريءَ ڏاڪڻ تي چڙهي گهنٽيءَ جو بٽڻ دٻائڻ لڳي.

ايوان جي غير موجودگيءَ ۾ گهر ڪيترو نہ ڀڙڀانگ معلوم ٿيندو هو.

دروازو هڪدم کليو، کولڻ وارو خود ايوان هو. هوءَ سخت حيرت ۾ پئجي چرڪجي وئي- ايتريقدر جو ايوان کي ڪيس هال ۾ وٺي اچڻو پيو. هن ڪيس چمندي چيو ”تو کي ناحق تڪليف ٿي ميگدا! مون کي معاف ڪري ڇڏ. مون آخري وقت تي پنهنجو ارادو بدلائي ڇڏيو هو ۽ اسان مين لائين ذريعي هليا آياسين. توکي اطلاع ڏيڻ جو وقت نہ هو. ان ڪري مجبور ٿي مون کي تنهنجي ان اڪيلي چڪر جو سبب ٿيڻو پيو. پر هاڻ هلي اچ ۽ ڏس-“

”اسان آيا آهيون! يعني اها ٻارڙي بہ گڏ آهي!“

ميگدا جي قدمن هلڻ کان هڪدم انڪار ڪري ڇڏيو. هن مڙس جي ٻوڙيان هلڻ جي ناڪام ڪوشش، ڪئي. هن ميگدا

جي ٻانهن کي ڏونرن وڌان نرمي سان وٺي ڪيس هلڻ ۾ مدد ڪئي ۽ هوءَ هلڻ تي مجبور ٿي وئي.

ذري گهٽ ڇڪيندو هو ڪيس ڪائڻ جي ڪمري جي دروازي تائين وٺي آيو ۽ دروازو کولي ڇڏيو. جڏهن ٻيو دفعو وري ڪيس حوصلو ڏيندي هن ڳالهايو ته هن جي آواز ۾ ٿوري ڏڪڻي موجود هئي. ”اچ ميگدا!“ هن چيو: ”هن ڪي هي ٻڌاءِ ته ڇا تون خوش آهين!“ هن ڪيس پنهنجي هٿ جي زور ڇڏڻ کان سواءِ نرمائيءَ سان وڌيڪ اڳتي وڌايو.

ميگدا ڪمري ۾ اندر ڏٺو جتي ڪوچ تي هڪ ننڍڙي شرميلي ڇوڪري ويٺي هئي. هوءَ ڇرڪيل معلوم پئي ٿي، شايد پوين ٻن ڏينهن جي هنن سڀني تبديلين سهڻ جي ڪري ڪجهه خوفزده پڻ هئي. هن جون وڏيون پوريون اکيون دروازي ڏانهن ڏسي رهيون هيون. جتان ڪان هن ساڻهوءَ جو آواز اچي رهيو هو. جنهن سان هوءَ ڪجهه ئي وقت اڳ پهريون دفعو ملي هئي. ۽ جڏهن ڪيس ميگدا سامهون نظر آئي. ڇرڪ ڀري اٿي، هن جا ڳل ڳاڙها ٿي ويا ۽ هن دانهن ڪري چيو ”امان“.

”ميگدا!“....!!

ميگدا جو آواز پرجي آيو هو. جملي جو آخري حصو چئي نه سگهي. هن جو مٿو ڦرڻ ۽ هن جو جسم لڏڻ لڳو. هن ايوان جي ساڄي هٿ جون آڱريون هٿ ۾ زور سان پڪڙي ورتيون. ڄڻ هو ٻڏي رهي هجي. پوءِ به هن ۾ بيهڻ جي سگهه نه هئي ۽ گوڏن ڀر ڪيرڪي پئي. جي هاڻ هن جو بارکڻڻ کان لاچار ٿي ويا هئا.

”ميگدا!“ ايوان ڪيس ٻر جوش سهارو ڏيندي ٿڙڪندڙ چپن سان چيو: ”پنهنجو پاڻ سنڀالي وٺ. اي ننڍڙيءَ جي امان!“

هن مدافعت ڪئي. بيٺل نه پرگوڏن ڀر جهڪيل ميگدا جي ذهن ۾، اهي سڀ خوفائتيون ڳالهيون اچي رهيون هيون،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

جيڪي هڪ دوکو ڪاڌل مڙس ضرور چاهيندو. پر ايوان جي ٻانهن ڪيس چڱي طرح ڪٽي ورتو ۽ پنهنجي هٿ سان هن جي سيني تي جهڪيل متي کي متي ڪنيو.

ميگڊا کي هن مرڪندي سرٻات جي انداز ۾ چيو: ”حوصلو ڪر اسان جي ننڍڙي ٻارڙيءَ کي خوفزده نه ڪر.“

هن ذري گهٽ زبردستيءَ سان هن جو منهن، هن جي اکين ۾ اکيون وجهڻ جي لاءِ مٿي ڪنيو. پر هن اکيون بند ڪري ڇڏيون هيون. هن جي منهن تي موت جهڙي ڦڪاڻ پکڙجي وئي هئي. بخار جهڙيءَ حالت ۾ هن جا ڏند وڄي رهيا هئا. تمام ڏکيائيءَ سان هن جي وات مان هي لفظ نڪري رهيا هئا: ”توکي ڪيئن معلوم ٿيو ايوان! توکي ڪنهن ٻڌايو؟“

”مون کي ڪنهن به ناهي ٻڌايو“ ايوان ميگڊا جي ٿڏي ڳل تي هٿ ڦيريندي چيو ”مان چاهيان ٿو ته تون مڪمل طرح خوش رهه، منهنجي عزيز، هل هلي مهرباني ڪري پنهنجي ٻيءَ ميگڊا سان ڪجهه ڳالهاءِ نه ته هوءَ دانهون ڪرڻ شروع ڪندي“. پياري ٻارڙي! پنهنجي ماءُ کي آٿت ڏي.“

ٻارڙي ٿوري گهڙي کن ترسي. پوءِ هوءَ پنهنجي ماءُ ڏانهن تيزيءَ سان ڀڳي ۽ هن جي ٻانهن جي چوڌاري پنهنجون ٻانهون ڦيڙيندي بيصبريءَ سان ڳالهايو.

”امان! امان! توکي ڇا ٿيو؟“

پر ميگڊا ان کان اڳ جو ايوان هن جي مرضيءَ کان خبردار ٿئي يا ڪيس روڪي سگهي هن جو ساڄو هٿ وٺي پنهنجي چپن سان لڳائي ڇڏيو هو. هن مهل تائين حقيقت هن تي روشن نه ٿي هئي ته هي سڀ ڪجهه ايوان جو ڪيل هو. پر ڪيس هيسائڻ يا سزا ڏيڻ جي لاءِ نه. گرم ڳوڙها هن جي هٿن کي ڌوئڻ لڳا. آخر ۾ جڏهن ايوان هن جي مٿي کي چمي ڏيڻ لاءِ هن جو مٿو پنهنجي هٿن ۾ جهلڻ لڳو. هن جو روح هن جي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

منهن مان شڪرگذاريءَ جي اظهار ڪرڻ لاءِ جهاتيون پائڻ لڳو.

”ايوان! ايوان!!“ هن جا چپ ڦڙڪڻ لڳا ”ڇا تنهنجو خيال آهي ته منهنجي سڄي زندگي به تنهنجيءَ هن نوازش جي عيوضي ۾ ڪافي ٿيندي جا تون هن يتيم ٻارڙيءَ سان ڪري رهيو آهين؟“

”ڇا–؟ يتيم؟“ ايوان پنهنجو پاڻ کي سنڀاليندي خوشيءَ مان رڙ ڪئي. هن جو پيءُ پورا ٻه ڏينهن اڳ مليو هو. هو هن جو مطالبو ڪرڻ لاءِ آيو هو. هي آهي لکت ۾ ثبوت. ڏس هي آ.

ايوان پنهنجو هٿ پنهنجي پاسي واري کيسي ۾ وڌو. هڪ دستاويز ٻاهر ڪڍيو ۽ ان کي هن جي منهن اڳيان ڦڙڪائڻ لڳو. جڏهن مان اتي ترسيو پيو هوس ۽ هي آهي ميگدا جو جنم وارو سرٽيفڪيٽ جو ڪٿي آيو آهيان، هاڻ اسان کيس موڪلڻ کان پوءِ هاءِ اسڪول ۾ داخل ڪرائي سگهون ٿا. خير هاڻ ڳالهيون نه ڪر. ٻار هن ڳالهه جو منتظر آهي ته کيس ڇميو وڃي.

پي گهڙيءَ ننڍڙي ٻارڙي پنهنجي ماءُ جي ٻانهن ۾ هئي.

ايوان محبت ڀريل نظرن سان پنهنجي زال ڏانهن ڏٺو. جنهن جو منهن جهٽ پٽ ڳاڙهو ٿي ويو هو. ٿوريءَ گهڙي کان پوءِ هن چيو ”چڱو هاڻ ٻارڙيءَ کي ڪجهه کائڻ لاءِ ڏي. منهنجي خيال ۾ هوءَ بکي آهي ۽ بهتر ٿيندو ته کيس وهنجار ۽ پوءِ کيس ڪجهه ڪپڙا پاراءِ. جهڙا شهر جي رواج موجب هلندڙ هجن. هاڻ اسان کي خوشقسمتيءَ سان هڪ ٻارڙي خوش رهڻ جي لاءِ ملي وئي آهي. سيائي يا پرينهن سير ڪرڻ لاءِ پراگ مان هليا وينداسين. هاڻ اسان پنهنجي ننڍي خاندان سان گڏ ڪا خوبصورت، خوشين ڀري زندگي گذاريندا سين.

پورو ٿيو

شهيد عبدالرزاق ڪتاب گهر

مورو سنڌ

(نزد پوسٽ آفيس)

هتان هر قسم جا سنڌي ادبي ڪتاب ۽ رسالا نهايت مناسب قيمت تي ملي سگهندا

شهيد عبدالرزاق اسٽيشنري هائوس

نزد ممتاز ٽاڪيز مورو سنڌ

هتان هر قسم جا نصابي ڪتاب، نوٽبڪ ۽ ٻيو اسٽيشنري جو سامان نهايت سٺو، سستو ۽ رعايتي اگهن تي هر وقت ملي سگهي ٿو.

(فريم سازي ۽ جلد سازي جو ڪم به تسلي بخش نموني ڪيو وڃي ٿو.)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

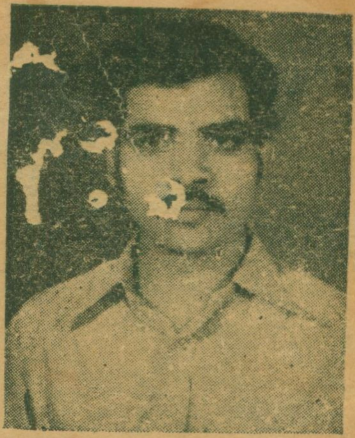

نذير احمد راهوجا، ٢- جولاءِ ١٩٥٢ع تي، موري شهر کان ٥ ميل اتر طرف ڪوٽ ”سناهي“ ۾ ڄائو. گهر ۾ وڏن جي هڪ بهترين لائبرري ائس، جنهن ننڍي هوندي کان هن کي علم ادب جي ميدان ۾ ڇڪي آندو. پرائمري اوستا کان وٺي ڪهاڻيون، مضمون ۽ شعر لکندو اچي. سندس والد محترم پليڊر هو بهتر به سٺو شاعر هو.

نذير جي طبيعت عجيب ڪيفيتن جي حامل آهي. هڪ ئي وقت عاشق مزاج، حساس، ضدي، بي ڊپو ۽ نوان پسند آهي هر علم تي پڙهيو ائس، ان ڪري هر مسئلي تي وضاحت سان ڳالهائي سگهي ٿو. فلسفي، کهڙ-ڳالهائو، جاسوسيءَ جو ماهر ۽ فوٽوگرافيءَ جو شوقين به آهي. ڳائڻ سان ڏاڍي دلچسپي ائس، پاڻ بي سرو آهي. حد درجي جو حساس هئڻ ڪري هڪ دفعو آپگهات به ڪيائين، پر بچي ويو، هن وقت مرحوم پيءُ جي زمين سنڀالي رهيو آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت

www.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت جو مشن ۽ مقصد سنڌي ٻوليءَ جي ڊجيٽلائيزيشن ۽ پکيڙ کي وسيع ڪرڻ آهي ۽ پڻ دنيا سان گڏ سندس رفتار سان هلڻ جو سانباهو آهي، چو تہ تاريخ هميشہ انهن قومن جو احترام ڪيو آهي جن پنهنجي علمي سرمائي جي حفاظت ڪئي آهي. سنڌ سلامت پڻ پنهنجي ٻوليءَ جي بقاء خاطر سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل قيمتي ۽ ناياب ورثي کي ضايع ٿيڻ کان بچائڻ ۽ ان کي نہ رڳو محفوظ رکڻ پر پنهنجي اديبن، ليکڪن، محققن ۽ شاعرن جي علم، هنر ۽ تخليقن کي ڊيجيٽلائيز ڪندي دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود سنڌين تائين مفت ۾ آسانيءَ سان پهچائڻ جو عزم ڪيو آهي.

اسان جي خواهش هئي تہ سنڌي مواد تي مشتمل هڪ اهڙو ڪتاب گهر قائم ڪجي جتي هر موضوع تي مشتمل ڪتاب موجود ملن. ڪتابن کي ڳولڻ ۽ ڊائونلوڊ ڪرڻ آسان هجي ۽ اينڊرائيڊ سميت آئي فون يا ونڊوز آپريٽنگ سسٽم سميت هر قسم جي ڊوائيس تي آساني سان آن لائين پڻ پڙهي سگهجي.

۽ اهو سڀ ”سنڌ سلامت ڪتاب گهر“ ذريعي ئي ممڪن ٿي سگهيو.

اميد تہ سنڌ سلامت ڪتاب گهر ذريعي سموري دنيا ۾ موجود سنڌي نہ صرف ڀرپور لاڀ حاصل ڪندا پر سنڌ سلامت ڪتاب گهر کي وڌيڪ فائديمند بنائڻ لاءِ پنهنجو پورو ساٿ نڀائيندا.

books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت ڪتاب گهر جي اينڊرائيڊ اپليڪيشن پلي اسٽور جي هن لنڪ تان ڊائونلوڊ ڪريو:

https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sindhsalamat.book